

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Évi 1200 Ft. ...

VIDEKEN:

Évi 1500 Ft. ...

HIRDETÉS:

...

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában
TELEFON-SZÁM: 257

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.

József főherczeg-ut. 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151

Arad, 1907.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szerda, június 26.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vezércikk: A botrányok hőse.
- Polónyi beszéle.
- A piaci szabályrendelet. Irta: Lukácsy Lajos.
- Földműves-katonák szabadságolása.
- Az építőipari háború.
- Véres pofozkodás Kurtioson.
- Hollaky Gusztáv né bűnpöre.
- Egy gyárosné tragédiája.
- A zirci botrány.
- Polónyi hamis tanukat keres.
- Tárca: Idegen istenek. Irta: Ádám Éva.

A botrányok hőse.

Arad, június 25.

A magyar országgyűlés képviselőházában ma délelőtt szólásra jelentkezett egy ember s általános figyelem közepette, közbeszólások nélkül mondott el politikai kulisszatitkokat a fiumei rezolúció történetéről. Nem zavarta senki. Általános figyelemmel hallgatták s nem jutott eszébe senkinek sem, hogy összeborzadjon. Pedig az az ember, akiről szó van, kísérteni jött vissza, — az az ember, aki ma óráhosszat vette igénybe a Ház máskülömben nem hosszú türelmét, az az ember halott. És nem kiáltott közbe senki. Azok, akik máskülömben bőkezűen, tucatszámra osztogatják a becsületsértő jelzőket, azoknak nem jutott eszükbe, hogy odakiáltásuk ennek a sirjából feltolakodott kísértetnek: — Gazember!

A parlament erkölcsi nivójának alacsonyága, a közélet megdöbbenő mértékben való súlyedése talán soha nem volt olyan mértékben szembeötlő, mint

ma, amikor a magyar képviselőházban nyugodtan, a legkisebb akadály nélkül beszélhetett egy ember, aki régtől fogva megérett arra, hogy minden tisztességes ember megtagadjon vele minden közösséget. A miniszterből képviselővé vedlett Polónyi Gézá, — mert hiszen világos, hogy róla van szó, — ma, mint orákulumot hallgatta a Ház. Áhitatosan, csendben, mohón lesve mindegyik szavát, azokat a szavakat, amelyeket mint súlyos politikai bizonyítékokat akart felhasználni a koalíció a horvát obstrukció elleni harcban. És ugyanaz nap, mikor ez történik a Házban, a bizonyítékok és tanuk egész armádiája bizonyítja be az amugy is lejárt, hitelvesztett emberről, hogy közönséges bűntevő, cinkosa a fegyházra érettek táborának. Bebizonyítja, hogy Polónyi Géza hamis tanuszerzéssel foglalkozik, hogy elkövetett bünei és közéleti erkölcsatlensége tudatában nem mer másként a bíróság elé állani, csupán, ha hozzá méltó emberek, a hamis tanuk gárdája áll a háta mögött.

A koalíció ma kijátszotta Polónyi Gézá ütköztetését a horvátok ellen. Szerencsétlen balfogás volt ez, szerencsétlenebb minden másnál. Az obstrukció letörése elsőrangú nemzeti érdek, a kellemetlenkedő horvátok elhallgattatása egyenesen kötelesség. De annyi politikai éleslátásnak kellene lenni úgy a koalícióban, mint a koalíciós kormányban, hogy ennek a nemzeti érdeknek, ennek a kötelességnek szolgálatába ne állítson olyan embert, aki a leghelyesebb törekvéseket is képes disz-

kreditálni. És ha ez az ember magától áll oda: a parlament tekintélye megköveteli, hogy a hatalmon levő pártok ne engedjék szóhoz jutni. Mert ha Polónyi Géza ma tiszta igazságokat beszélt volna, ha a fiumei rezolúciónak általa előadott története a horvát obstrukció teljes jogosulatlanságát, a horvátok leggyalázatosabb árulását bizonyította volna be: maga az a tény, hogy mindezt Polónyi Géza mondotta el, megsemmisíti a tények minden politikai súlyát. A tényeket is. De ki tudja, mikor mond igazat Polónyi Géza, akire igazán alaposan ráillik az a jellemzés, hogy akkor is hazudik, ha bevallja, hogy hazudik.

A volt igazságügyminiszter vakmerőségét, amelylyel ismét politikai faktornak akarja feltolni magát, senki sem csodálja. Ő tehet már mindent: neki nincs több veszteni valója. Egy alacsony indulatok, piszkos érdekek szolgálatában eltöltött élet, a *moral insanity* minden jellemző tulajdonsága és a művészetté emelt szemérmelenség megvédi Polónyi Gézá attól, hogy elpiruljon, ha kiáll a fórumra. Ő játszhat hazárdul, ő már ugyanis erkölcsi halott, s a halottat halottabbá tenni nagyon bajos. Legfeljebb a visszajáró kísértet elriasztását lehet megkísérelni, de vannak esetek, amelyekben már a szenteltvíz se segít. Ilyen a Polónyi esete is.

De a koalíciónak igenis van veszíteni valója. Igaz, hogy nem sok. A kiábrándulás folyamata már erősen kikezdte azt a népszerűség-fundamentumot, amelyen a pártközi szövetség felépült. A reakciós

Idegen istenek.

Irta: Ádám Éva.

Mikor ilyen csöndbe vesz a késő este, a nappali zaj után: alszik már a világ. Most az éjszaka jön. Halkan, suhanva járnak az álmok. A fehér, tiszta álomképek és a sötét bűnök.

A lelkiismeret szava ilyenkor lárma. Az emlékek ilyenkor ébrednek, melegen, fényesen, ilyenkor némi el a szó és ilyenkor hull a köny, mely titkos és forró.

Este van. Ma sem mulasztom el napi imádságomat. Isten tudja miért: ma jobban átérzi a lelkem az imát. Végig fut rajtam a gondolat: ha meg kellene halnom! Vajjon az én leánylelkem hogyan állana a nagy ítélet elé? Azon gondolkozom, vajjon mi büne lehet egy leánynak, akinek az élete csöndes, rendez társadalmi beosztásban telik el? Ide a lelkem közepébe nézek a legrejtettebb zugba, hol nagy indulatok laknak. Meg akarom ismerni önmagam. Végig fut a lelkem az isten tiz parancsolatának mélységén. Vajjon vétettem e az ellen? Hányszor, miben és miért? Leszámolást tart a lelkem. Az első parancsolattal kezdem. Nem fogok hazudni. Nem, mert a hazugságtól irtózom, utálok. Fázom tőle és fáj. Meg tudom bocsátani a nagy bűnöket, ahol föllobban a szenvedély és megteremti a nagy tragédiákat. De a hazugság: az nem indulat.

Azt nyugodt, ideg éssze mondja ki a bűnös. Annak célja a mások megtévesztése. Talán valami mérges, sötét virága a léleknek a hazugság. Ilyen csöndes órákban, mikor az árnyak, az emlékek kísérteni járnak: látok néha arcokat, akiket sohasem láttam a valóságban. Sápadt, égő szemű arcokat, akik kinlódnak és sírnak, amiért egyszer hazudtak. Az elég volt egy életre.

Hazudni lehet és tudnak a rossz lelkek még a jó istenről is. És ez a mételyes virág dusan nyílik az életnek minden körülményében. A hazug embernek sehol sincs egy szent világa. Társadalom, templom, politika egy-egy bűntanya. Mégis — mégis! Sehol se rombol úgy a hazugság, mint a szerelemben. A szó elhangzott. A hit fölépül. A színek fénybe verődnek és szédít a virágok illata. Valami csodaszép álmódás borul a lélekre. Könyben haramatoz a boldogság és fönevel a soha nem látott nagy, fehér virágokat ott benn a lélekben. A szerelmes leánylélek, mindig fehér szegfűt juttat az eszembe. Valami déli szél himbálja őket a távoli pusztákon. Ugye szép lenne az, egy fehér szegfűmező? Hosszu száru, álmódzó fehér szirmokkal. És nagy messzeségben egy kis falu tornyán csillogna a napsugár. És egy magas, hajladozó, karcu leánysótálna. Fehér legyen a ruhája. Mint a szegfűnek...

És ezt a bolyongó leányt: megcsalta egy férfi! Hazudott neki. Szerelmet hazudott. Utá-

lom a hazug embert. Ugy, mint a sárt. Elsapadok az utcán, ha olyan ember jön szembe velem, akiről tudom, hogy hazudott. Hát én nem fogok hazudni. Se most, se máskor. Leszámolást tart a lelkem önmagával. A tiz parancsolat mélységére felelek.

1. Én vagyok a te Urad Istened, idegen isteneid ne legyenek én előttem, faragott képet ne csinálj magadnak, hogy azt imádjad...

Gondolkozom. Ebben a pár sorban egy világrendszer épül föl, ebben van az alapja a keresztény világnézetnek. A filozófusok dolga megvitatni e tételt. Én csak leány vagyok. Aki tudni akarom: bűnös vagyok-e? És ítéletemben megakadok az első szent parancsnál. Ime:

Én eljárom templomba. Vágyom oda, fáj, ha valami megakadályoz az odamenésben. De ha ott vagyok a hideg falak közt: nem imádkozom.

Nem tehetek róla. A miatyánkot el nem tudnám mondani. A lelkem imádságos érzületét nem tudom beleképzészeríteni a rendszerbe. Nem tudom követni a szertartás menetét. Hogy most ez, meg ez következék. Miért? Valami szabad, rendszertelen csapongásban imádkozom. Néha elborul a tekintetem. Átváltozik mellettem minden. Eltűnnek az ablakok. Valami me-rengő pusztán kóborol a lelkem. Vadvirágos mezőben bolyongok. Az oltárokból hegyek lesznek. Kék ködben usznak. Fehér párázatban. Az esz-

irányzat, mely a szövetségesei pártok hatalomra jutása óta polgárjogot nyert a Házban, a nap-nap után megújuló pártbontó törekvések, a parlamenti hangnagyság a hatalom kezelői által való eldurvítása, a kisebbség megfélemlítésének kísérletei, a be nem váltott ígéretek, a program-megtagadások: mind egy-egy követ ragadtak ki a koalíció népszerűségének várából. Mindezekhez hozzájárultak még a legutóbbi napok eseményei: a függetlenségi párt kebelében lefolyt panamaszerű ügyeknek napvilágra hozatala s a horvát obstrukcióval szemben való teljes tehetetlenség. És mikor így áll a helyzet, amikor a koalíció hajdani népszerűsége egyre soványodik, egyre fogy: akkor előáll Polónyi Géza és mint a koalíció exponense tesz olyan nyilatkozatot, amelyeknek súlyosnak, jelentősnek kellene lenniük. A koalíció hallgatag közösséget vállal Polónyi Gézával, hamis tanúk felbérlijével, tolvajok cinkosával: a megtestesült politikai erkölcselenséggel.

Az ország sorsa ma a koalíció kezében van. A szövetségesei pártok dolga, hogy az ország bizalmát Polónyi Géza szerepeltetésével akarják-e fentartani, vagy sem. De az viszont már nemzeti kérdés, hogy a magyar parlamentben ne játszassanak szerepet közönséges büntetők, hogy az amugy is hanyatló magyar közéletet ne fertőztesse meg ez az erkölcsi hullá. A mai szerepeltetés balul ütött ki: a horvát obstrukciónak többet használt, mint ártott. Remélhető, hogy ezek után a koalíció is lemond a Polónyi fegyverbarátságáról. Nem jó kísérletekkel egy tából cseresznyét enni.

§.

TÁVIRATOK.

Földrengés.

Bécs, jun. 25. A cs. kir. központi meteorológiai intézet készülékei ma reggel mintegy 600 kilométernyi távolságból heves földrengést jeleztek, amely hajnali 1 óra 33 $\frac{1}{2}$ perckor kezdődött, legnagyobb kilengés 4 (mm.) 1 óra 35 $\frac{1}{2}$ perc és amely 1 óra 42 perckor véget ért.

lopokból sudár fak lombos koronával, álmos suttogással. Az erabereket legelésző nyájak látja képzeletem, hallom a furulyát. Halkan sir. A pásztor nem tud semmit. Vad szenvedélyek égnek a lelkében. Néha káromkodik egyet, aztán el elbámul a hegyeken. Valami nagy, fá-sult, ünnepi nyugalom száll a lelkére, amire csak egészen csiszolatlan lélek képes, vagy költők lázas képzelme, hogy elfeledje a földet, az életet. S lelkileg kiszakítva magát minden kötetlékből: szavak és hangok nélkül dicsérje Istent. Imádkozzék lelkileg, öntudatlanul. Néha szeretném kiüzni a modern élet emberét a hangtalan pusztákra. A hegyek világába. Ott a lélek megtanul imádkozni.

Templomban vagyok. A pap hangosan szól. Összerezzenek. A furulyaszó mosolyogva hal el. Próbálok a tömeggel imádkozni. Nem tudok. Új képet lát a lelkem. A templomból ház lesz. Ahol én fogok élni, de nem egyedül. Fehér orgonavirág borul az ablakra. Lilaszin fehérségbe vesz minden. Az szép. Az ablak nyitva lesz. Fehér akác szirmát besodorja a meleg szél, az álmodó alkony, szobám szönyegére. Virágos lesz benn. Lesz, lesz nekem egy házam, ahová hazavárom azt, aki az én Istenem lesz. Haragszol rám jó Istenem, hogy másod lesz az én lelkem? Azért nem feledlek el én téged. Ott leszel a tettemben. De az öntudatomat engedd át a virágzás költségére ének. Igen? Te csak arra vigyázz, hogy ne fájjon

Polónyi beszél.

A képviselőház ülése.

*

A képviselőház ma délelőtt Justh Gyula elnökléte alatt ülést tartott. A horvátok napirend előtti obstrukció felszólalása után a vasutas javaslatokhoz Polónyi Géza szólt, kiterjeszkedve a fiumei rezolúció történetére is. Utána több horvát szónok beszélt ki az ülést.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, június 25.

Most már bizonyos: horvát békéről szó sincs. Pejacsevich Tivadar gróf és Wekerle közt a tárgyalások eredményteleneknek tekinthetők. A horvát képviselők ma reggel, a képviselőház ülése előtt a Continental-szállóban értekezletet tartottak, melyen kimondták, hogy Wekerle ultimátumára nem válaszolhatnak mással, mint hogy ők is ragaszkodnak álláspontjukhoz. Valószínűleg még ma deklarációt olvasnak fel, melyben kijelentik, hogy nem majorizáltathatók magukat. Arról, hogy a részletes vitában részt vesznek-e, vagy sem, végleg még nem határoztak. Az értekezleten Medákovich Bogdán elnökölt, de Drohobeczky Gyula püspök nem vett részt.

A kormány terveiről az hallatszik, hogy az általános vita bejezése után a vasutas javaslatokat leveszik a napirendről s ósre halasztják. Közben feloszlatják a horvát tartománygyűlést. Így a magyar parlament szünetje július 8–10-ike körül megkezdődik.

A mai ülés érdekessége Polónyi Géza beszéde, aki a fiumei rezolúció történetét mondta el. Polónyi valószínűleg holnap Bécsbe utazik.

Az ülésről ez a tudósításunk számol be:

(Egy kis obstrukció-hangulat.)

Elnök: Justh Gyula.

Bedőházy János a közoktatásügyi bizottság nevében betérjeszti a tanítói nyugdíjalap jelentését. Szász József a közlekedésügyi bizottság jelentését mutatta be az országos közlekedési tanácsról.

Kovács Ernő félremagyarozott szavait helyreigazítja.

Surmin György személyes megtámadtatás címén kér szót.

Elnök: Senki sem támáda meg!

Surmin György: Szterényi államtitkárnak multkor beszédére reflektál, melyben vele foglalkozott.

Lorkovics Iván: Személyes kérdésben beszél hosszasan.

nekem semmi, ha lesz nekem egy házam. Nézd jó Istenkém, hiszen ott olyan szép lesz minden. A falakon képek lesznek. Széles, lapos keretben. Csupa erdőt, lombba borult virágzó erdőt fog ábrázolni a kép. A napfény virágot érlel és művésznek álma lesz mindenik virág, amittől föltámad az erdők illata és fehér álmokba vesz az élet prózája, ha lesz nekem egy házam...

Harangoznak. Zaj, mozgás veri fel lelkem merengését. Valami hipnotikus idegenszerűséggel nézem, hogy az emberek hazamennek. Ők, a többiek: bizonyára elmondták imáikat. Én egyet se. Beteges vágyódással sietek a templomba, ott kell lennem, hogy a lelkem bejárja vadvirágos utjait.

Mosolyogva térek haza. Ugy tetszik, hogy imádkoztam. Pedig még egy miatyánkot se suttogtam el. Az én imádságom nyelve idegen másnak. Az én hitem magasán szárnyal. Az én tudásomban ott van az isten. Mégse tudok imádkozni. Megakadtam a nagy leszámolásban a legelső szent parancsnál.

Az idő későre jár. Mára elég volt a lelkemnek ez az egy kérdés, felelni se tudok rá, másoktól kérem az ítéletet: vannak-e nekem idegen isteneim?

Elnök: Figyelmezteti, hogy e címen polémiát nem folytathat.

Lorkovics Iván: Tovább beszél.

Elnök: Ujból figyelmezteti, hogy Surmin ügyéről ő nem beszélhet. Jelentse ki, ki támáda meg! (Zaj.)

Lorkovics Iván: Heves gesztusokkal befejezi beszédét, közben támadva Josipovich minisztert is.

Muacsevics Vazul: A javaslatokhoz szól, melyeket nem fogad el.

(A fiumei rezolúció.)

Polónyi Géza: (Halljuk!) Engedélyt kér, hogy szélesebb alapon, a fiumei rezolúció történetére is kiterjeszkedve, beszélhessen. (Helyeslés.) A fiumei rezolúción az a hiedelem, hogy a vezérbizottság a horvát képviselőkkel a jövő kormányzatra vonatkozólag paktumot kötött s azt is jelentették a lapok, hogy a horvátoknak a vasuti nyelv dolgában koncessziókat tettek. Ezért szükséges, a történelmi igazság helyreállítására, neki a fiumei rezolúció történetét elmondani.

Már most jelezheti, hogy azok az események, melyek az utolsó időben lefolytak, a fiumei rezolúció céljával homlokegyenest ellentétesek. A vezérbizottság 1905. október havában több képviselő által aláírt okiratot kapott Fiuméből. Ez a fiumei rezolúció s ebben elmondják a horvát képviselők, hogy összejöttek állást foglalni a horvát politika irányai dolgában. A horvát képviselők meg vannak győződve arról, hogy a magyar és horvát nemzet egymásra vannak utalva s emiatt ki kell kerülni a sürölődások minden indítékát s ezért azt hiszik, egy sorban kell küzdeniök a magyar nemzettel a magyar jogok kivívásáért, mert ez örvendetes visszahatással lesz Horvátországra is. Kívánatosnak tartják Dalmáciának visszacsatolását Horvátországhoz. Szükséges Horvátország alkotmányos életének, közigazgatásának reformja, új választási rend, a sajtó teljes szabadsága, a gyülekezési és egyesülési szabadság, bírói függetlenség, a polgárok védelme a közigazgatási hatóságok önkényei ellen, új fegyelmi bíróság a horvát tisztviselőknél. Évégből öttagu bizottságot választottak, hogy a horvát magyar viszony reformját előkészítsék.

A vezérbizottság az aktáról tudomást szerzven, őt leküldte előzetes tájékoztató céljából Fiuméba, hogy a horvátoktól tudja meg, a rezolúció egyik-másik pontjának mi az értelme. 1905. október 12-én utazott el. Fiumében Trumbics és Szpiló képviselőkkel értekezett, tehát a dalmátokkal is

Rakovszky István: Az osztrák dalmátokkal!

Polónyi Géza: Osztrák dalmátok nincsenek, csak a Reichsratban megjelent dalmátok, de ezek közjogilag Magyarországhoz tartoznak.

Rakovszky István: Ezt kérdeztem!

Elnök: Ne tessék közbeszólásokkal zavarni a szónokot.

Polónyi Géza: De én szívesen veszem.

Elnök (csenget): De a házszabályok nem engedik! (Derültség.)

Polónyi Géza: Már most konstatalja, hogy a fiumei rezolúcióban az államvasutak nyelvéből nincs szó. Visszajövet referált a vezérbizottságnak. Akkor az volt a terv, hogy a bizottság lemegy Fiuméba de Andrassy Gyula és Bánffy Dezső báró ebbe a kirándulásba nem akartak belemenni. Trumbics akkor közölte velem, hogy akciójuk tulajdonképeni célja Magyarország és Horvátország közt az államszövetség megalkotása. Erre ő kijelentette, hogy ha e föltételhez ragaszkodnak, még ő sem folytatja velük a tárgyalásokat, mert az 1868. XXX. törvénycikk homlokegyenest ellentétes ezzel a kívánsággal. Kifejtette nekik, hogy olvassák el a pragmatika szankciót, melyből meggyőződhetnek arról, hogy Magyarországgal elválaszthatatlanul, birtoklandók a Szent István koronájához tartozó többi országok, így Horvátország is. Tehát államszövetségről nem lehet szó, csak egy és ugyanazon állami közösségről. (Helyeslés.)

(Plátó állama.)

Horvátország legfőbb Plátó állama lehet, a kétféle tollatlan állatoké. Ő azt hitte, hogy a horvátok ragaszkodása a horvát állameszméhez jóhiszemű tévedés s megmentő magyarázta nekik, hogy a horvát államiságnak még csak sejtelve sincs a törvényekben.

Szóba került a horvát vezérleti nyelv is. A magyar vezérleti nyelvért folytatott harc-

Uj munkáscsapatok Aradon Megfenyegették az idegeneket.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 25.

Az aradi építőiparosok és a kizárt munkások között keletkezett háború még mindig folyik s az előjelekből következtetve, aligha van kilátás arra, hogy hamarosan be is fejeződjék. A békére való kilátás ma csak annyiban nyilvánul, hogy a munkások márbékésebb hurokat kezdenek pengetni s belátva a harc meddő voltát, hajlandók a szövetkezet munkafeltételeit aláírni. Hir szerintszáznál több aradi munkás írta alá az új szerződési formulát, csak hogy egyelőre még nem állanak munkába.

A munkaadóknak az a taktikája, hogy idegen munkásokkal fejeztetik be a sürgős munkálatokat, sikeresen bevált. A Csehországból eddig megérkezett építőmunkások zavartalanul dolgoznak s a munkaadók teljes megelégedésével találkozik munkásságuk. Minthogy azonban az idegen munkások száma nem elegendő az összes munkálatok bevezetésére, a munkaadók újabb munkáscsoportokat szerződtettek.

Ma reggel 28 kőművesmunkás érkezett Csehországból Aradra. Az idegen munkásokat a vasuti állomáson rendőri asszisztencia mellett Reisinger Sándor, a szövetség elnöke fogadta. Az állomáson künn voltak még Green Nándor tb. főkapitány és Riedt István rendőrfelügyelő. Az idegen munkásokat a téglagyári munkálatokhoz vezették, ahol kisebb csoportokra osztották fel őket. Tizenkét munkást a Weitzer-féle vaggongyárba vezettek, ahol a megkezdett építkezéseket befejezik. A többi munkás a Fodor és Reisinger vezetése alatt épülő Suciu-féle háznál kapott alkalmazást. Érdekesnek tartjuk feljegyezni, hogy idegen munkások közül az egyik utközben eltűnt, egy másik pedig Szolnokon annyira részeg lett, hogy belekötött az állomáson várakozó közönségbe s ezért ott hagyták. A részeg munkás még a mai napon Aradra érkezett.

A vaggongyárban nagy felfordulást keltett az idegen munkások megérkezése. A munkások körében mozgalom indult meg, hogy amint a cseh munkások munkába állanak, a vaggongyári munkások azonnal leteszik a szerződések. A munkásoknak ezen mozgalmáról értesült Müller Gyula műszaki igazgató, aki minden műhelyből két-két munkást kéretett magához s ezek előtt kijelentette, hogy amint a munkások abba hagyják a munkát, három hétre bezárhatja a gyárat, beszünteti az üzemet és elbocsátja az egész munkásszemélyzetet. Az igazgató ezen kijelentésének megvolt a hatása, amennyiben a munkások lemondtak azon terük megvalósításáról, hogy sztrájkba lépnek.

Ma délelőtt még egy érdekes szenzációja volt a vaggongyárnak. Az egyik műhelyben ugyanis a kizárt munkásoknak egyik levelét találták meg, amelyben megfenyegetik az idegen munkásokat, hogy ha megkezdik a munkát, megverik őket. A fenyegető levél hatása alatt négy cseh munkás megszökött a gyárból. Ma este különben még harminc cseh munkás érkezett Aradra. A cseh munkások számával, amelyhez több aradi kőműves is csatlakozott, most már teljesen betelt a létszám, úgy, hogy a munkálatokat minden fennakadás nélkül befejezhetik.

Ma délután a vaggongyárhoz hasonló eset történt a Czeiler és Szathmáry-féle gyárban is. Három idegen munkás ugyanis délután három

órákor eltávozott a gyárból. Amikor ezt észrevették, azonnal jelentést tettek a dologról a rendőrségnek, ahonnan Mátyás és Rónay detektívek mentek ki a három munkás felkérésére. A detektíveknek két munkást sikerült is felkutatniok s ezeket visszavitték a gyárba, a harmadik pedig önként tért vissza. Este a munka végeztével azután érdekes fordulat történt. A gyártelepnek mind a hét munkása eltávozott és kijelentette, hogy beszünteti a munkát.

Az építőipari válság jelenlegi stádiuma gondolkodóba ejtette már a városi hatóságot is, amely igyekszik a munkaadók és kizárt munkások között a közeledést létrehozni. Maga Varjassy Lajos polgármester áll ennek az akciónak az élén s ma délutánra magához kérte a kizárt munkások megbizottait. A munkások délután öt órákor jelentek meg a városházán, ahol Varjassy Lajos polgármesterrel, Green Nándor tb. főkapitánnyal és Varjassy Lajos dr. rendőrfogalmazóval tanácskozásra ültek össze.

A polgármester felkérte a munkások megbizottait, adják elő, hogy a szövetség szerződési formulájának mely pontjait tartják a munkások magukra nézve sérelmesnek. A munkások rámutattak az általuk sérelmesnek mondott pontokra. Majd a polgármester és a főkapitány átnézték a szövetség szerződési mintáját és maguk is konstataáltak, hogy abban több olyan pont van, amelyek miatt a munkások nem írhatják alá a szerződést.

A polgármester legközelebb a munkaadókkal kezd tárgyalni s remélhető, hogy a békés kibontakozás létrehozására irányuló akció eredményre fog vezetni.

A piaci szabályrendelet.

Nyiral a miniszteriumban.

Csak egy éve.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 25.

Az Aradi Közlöny keddi számában a Háztartások bajai cím alatt megjelent vezércikkben foglaltakra — miután én e kérdést, amely Arad város lakóinak oly vitális érdekét képezi kezdettől fogva figyelemmel kísérem — van szerencsém a következőket megjegyezni.

Tény az, hogy az Aradi Közlönyben a múlt évben a piaci drágaság meggátlása, illetve enyhítése céljából nagy szakértelemmel írt cikkek nagyban hozzájárultak a piaci szabályrendelet megteremtéséhez, mert e téren tühretetlen állapotok uralkodnak és mert a piacon kívül, kofák által gyakorolt elővételek korlátozása és meggátlása a legégetőbb kérdés, mivel éppen ebben rejlik az élelmiszerek nagy drágaságának az oka.

Téves azonban a jelzett cikknek azon passzusa, amely szerint az állítatik, hogy sem a rendőrség, sem a tanács szóval az erre hivatott intézők ez ügygel édes-keveset törődnek és hogy a szabályrendelet csak most fog kerülni majd a jogügyi bizottság elé.

A vásári rendtartásról szóló szabályrendelet, amely a piaci szabályrendeletet is magába foglalja, a kereskedelmi kamara, az ipartestület és más egyéb hivatalos közegek meghallgatása és írásban beadott véleményeik figyelembe vétele mellett, már a múlt év őszén a jogügyi bizottság retortáin keresztül menve a város közgyűlése elé került, ahol egy igen tisztelt városatya azon felszólalások folytán, hogy a szabályrendeletben nagyon sok „tatik, tetik“

ról a nemzet nem mondott le, a harc csak szünetel. Ő nagy súlyt fektet arra, hogy horvát szövetségeseinket e harcban el ne veszítsük. De ennek dacára megmondta, hogy a ma létező törvény, a kiegyezési törvény alapján a horvát vezényleti nyelvet el nem ismerheti, de győzelem esetén hajlandó lesz a hű fegyvertársakat az eredményben részesíteni. Mint követelés ez sem ismerhető el. A hadsereg az államé, egyes országoknak nincs. A horvát honvédek horvát vezényleti nyelve nem jogos követelés teljesítése, hanem külön törvényben adott külön koncesszió. Ezt ő így megmondta a horvátoknak.

(Dalmácia visszacsatolása.)

Dalmácia visszacsatolásáról kifejtette nekik, hogy ez csak az egységes állameszme alapján, Szent István koronája országaihoz történhetik meg. Ennek dacára, most olvassa, hogy a tárgyalásokban résztvett dalmát képviselők a Reichsrathban követelik ugyan Dalmácia visszacsatolását, de a vérségi kapocs révén — Horvátországhoz. Hát ez nem közjogi alap. Szól még a horvátok egyéb apróbb követeléseiről, köztük Fiume ügyeinek végleges rendezéséről és a bilédi uradalmak ügyéről. Fiume területi hovatartozásáról már nem is lehet vita, ezt a törvény szabatosan megállapítja.

A következő panasz volt a fiumei kerülethez tartozó olasz iskolák megszüntetése. Ehhez nem járulhattak hozzá. Ez belügy.

Ezután azt panaszolták, hogy a fiumei rezolúció miatt osztrák részről üldözéseknek vannak kitéve. Erre emlékezteti most Supilót és társait.

Magyarországnak megvan az a kedvező helyzete, hogy a szláv és a német szövetség között választhat. Ő a maga részéről abban a harcban, amelyet e vezényleti nyelvért folytatunk, a szláv s nem a német szövetséget választotta. A vezérőlbizottság küldöttsége, amelyben, ismétli, Andrássy nem akart résztvenni s a horvátok küldöttsége tulajdonképpen soha nem találkozott, mert a vezérőlbizottság időközben kormányra jutott s a két küldöttség között nem volt meg az egyenlőség. Kölcsönös megállapodás tehát nincs, csak az, amit a horvátok felajánkozásukban magukra vállaltak.

A horvátok meg lehetnek elégedve azokkal az engedményekkel, amiket a javaslatban kapnak. Mi az oka a horvátok viselkedésének? Talán külső befolyás alatt cselekszenek, amikor el akarják veszíteni a magyarok barátságát, amikor gazdasági érdekeinek megvalósításáról van nálunk szó, akkor a horvátok most velünk ellenkező politikát folytatnak. Ne hallgassanak a magyar állam ellenségeire. Az egységes magyar állameszmet tartja elsőnek. S miután ez a javaslat ezt tartalmazza, ajánlja elfogadásra.

(Nem töröm!)

Supilo Ferenc személyes megtámadtatás címén kért szót s egyben kérte, hogy a tárgytól eltérhessen.

Elnök: Ezt a házszabályok nem engedhetik meg. Személyes megtámadtatás címén beszélhet csak.

Supilo Ferenc horvátul beszél.

Elnök: Csak személyes megtámadtatás címén beszéljen. A fiumei rezolúcióról nem beszélhet.

Supilo erre leült.

Tuskán Gergely horvátul beszél.

Felkiáltások: Olvassa a beszédét!

Elnök: Tessék rám bízni az elnöklést. Ezt nem töröm!

Tuskán Gergelytől az elnök ismételt figyelmeztetés után, hogy a tárgytól ne térjen el, megvonta a szót.

Popovics Dusan horvátul kezdte beszédét, majd magyarul folytatta. Azt mondja, remélte, hogy békés megegyezéssel fog eldőlni a vita. Sajnálja, hogy csalódott ebben a reményében. Majd ismét horvátul folytatta beszédét, a melynek végén határozati javaslatot nyújtott be, hogy a vasutasjavaslatot vegyék le a napirendről.

Ezután az elnök az ülést berekesztette.

szó foglaltatik, stílárís módosítás végett a tanácshoz visszaadatoit. A megkorrigált és kijavított szabályrendelet aztán hamarosan újból a közgyűlés elé került, ott elfogadtatott és jóváhagyatott és ez év március havában 3694—166/907 sz. a. a belügyminisztériumhoz felterjesztetett.

A belügyminisztériumban az ügydarab 51644—907. VI. a. sz. a. van iktatva és ott *hever elintézetlenül*. Világos dolog tehát, hogy a szabályrendeletnek elintézéséért Aradon senkit okolni nem lehet. — A napokban egy társaságban éppen a tarthatatlan piaci drágaság folytán szóba került a piaci szabályrendelet, amelynek folytán én tegnap felkerestem és megkértem Müller Károly, városunk képviselőjét, átadván neki az ügy belügyminiszteri számát, hogy annak elintézését és mielőbbi leküldését a belügyminisztériumban sürgesse. Müller Károly, aki a mai napon Budapestre utazott, a legnagyobb készséggel ígerte meg közbenjárását ez ügyben és miután tudjuk, hogy ő Arad város és polgárai érdekeit mennyire szíven viseli és hogy ennek keresztülvitelében sem időt sem fáradságot nem kímél, — remélhetjük, hogy a várva-várt szabályrendelet, amely a gazdasszonyok jogos panaszain és a mai piaci mizériákon segíteni hivatva lesz — Arad városában mielőbb hatályba lépni fog.

Igy áll a piaci szabályrendelet kérdése a mai napon.

Lukácsy Lajos,
trvhatósági bizottsági tag.

Földműves-katonák szabadságolása

Schwitzer tábornagy a legénységért.

Egy hasznos rendelet.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 25

Az Aradi Közlöny az aradi házezred nyári munkaprogramjáról írott cikkében már közölte, hogy az ezred idői fegyverszünetelése — *Waffenruhe* — július hó második felében lesz és ugyanakkor hadtestparancsnoki intézkedésre *két heti szabadságra* engedik a legénységnek azt a részét, amelynek polgári foglalkozása a földművelés. Ezzel a humanus rendelkezéssel Schwitzer Lajos lovag tábornagy, a temesvári VII. hadtest parancsnoka lehetővé akarja tenni azt, hogy a gyalogezredeknek földműveléslegénysége a legfontosabb mezőmunka, az aratás idején segítségére lehessen hozzátartozóinak és maga is dolgozhassék a terméshozottak árán.

A jelen évben lép először életbe ez a gazdasági és humanitási szempontokból egyaránt fontos rendelkezés, amelyre a magyar hadtestek közül csupán a temesvári, az osztrákok közül pedig a lemergi XI. hadtestek parancsnokai tudtak hadügyminiszteri fölhatalmazást kapni. Ezek ugyanis indokolt fölterjesztésben kérték Schönaich lovag hadügyminisztert, hogy a szokásos fegyverszünetelés ideje egybe essék az aratási munkák idejével és ez esetben a polgári életben földművelést űző katonák legalább két hétre szabadságot kaphassanak. A miniszter hozzájárult az előterjesztéshez és a temesvári és lemergi hadtestek területén megengedte a munkaprogramnak a fönti elv szerinti összeállítását és a legénység tömeges szabadságolását.

A hadtestparancsnokság rendeletileg értesítette már az aradi házezredet arról, hogy a földműveléslegénységnek megadható a két heti szabadság, amelyet azonban csak azok vehetnek igénybe, akik saját vagy hozzátarto-

zók földjén akarnak aratómunkát végezni. Abból a célból nem adható a szabadság, hogy ez alatt idegeneknél szerződészerű munkát végezzenek és ennek következtében esetleg úgy kimerüljenek, hogy visszatérve a szabadságról, ne bírják el a nagyobb megerőltetéssel járó dandár- és hadosztálygyakorlatok fáradalmait.

A szabadságoltak számát a házezredben csak a jövő hónapban fogják a szolgálati érdekek szem előtt tartásával megállapítani.

A pusztító kártya.

Rendőrség a kaszinókban

A főváros erkölcssei.

Az Aradi Közlöny szerkesztőjének

Arad, június 25.

Ma jelent meg az államrendőrség jelentése az 1906. évben kifejtett működéséről. Rendkívül érdekes ez a könyv, mely a számok közötti beszédjével nemcsak képét adja a szorosán vett rendőri működésnek, hanem egyúttal hű tükre a főváros életének és erkölcsi karakterének. A jelentést *Boda Dezső* dr. főkapitány megbízásából *Székelly* Vladimir, a rendőri sajtóiroda főnöke írta. *Székelly* Vladimir óriási munkát végzett és könyvének minden sora szabatos, könnyen folyó nyelven írva azokat az ideális szempontokat tárják elénk, melyek az író a dolgok beállításánál vezették.

Az érdekes könyvből közlünk néhány részletet a fővárosi erkölcsök megvilágítására:

A múlt év büncselekményei által okozott kár nagy összegben szerepel. *10.700.850 korona* jelentettek be összesen az érdekeltek. 2 milliót megközelítő a kár a lopásoknál, a csalás pedig *2.490.000 korona kárral* szerepel. Eből megkerült *983.900 korona*, tehát a bejelentett kár egyharmad része.

A legaktuálisabb kérdéssel, a kártyadűhről a rendőrségi jelentés ezeket mondja:

"Budapesten ma egyformán mindenki hódol többé-kevésbé a játékszenvedélynek. A szórakozások között a kártya viszi a vezető szerepet. A kávéházakban a kártyaszobák a leglátogatottabbak. Már a délelőtti órákban indul meg a sürgés forgás a zöldasztalok körül és éjféli után még mindig virrasztanak a szerencselapok mellett.

Az igazi veszedelem azonban nem a kávéházi kártyaszobák füstös légkörében születik meg. A kommerce-játékok tulhajtott üzése nem jelent szükségképpen erkölcsi és vagyoni tönköt.

Ezt a végzetes szerepet átvették a szerencsejátékosok, amelyeknek itt számos fő- és fióküzlete nyílik. A törvény tiltja, de liberális-musa teljesen szabad teret enged kijátszásának.

Sokszor kísértett fel a terv, hogy a Margitszigeten a la Montekarló vagy Osztende játékbank álltassék fel. A hivatalos világ s a közvélemény egyaránt felháborodással utasította ezt vissza. A legkülönösebb ellenmondásként pedig azalatt szabadon gazdálkodnak azok a *fiókjátszóterületek, melyek klub, kaszinó hangzatos címe alatt vonulnak meg*. A fővárosi „klubok és kaszinók” között igen sok messze áll eredeti hivatásától. Nem a társadalmi tömörülésnek és művelődésnek, hanem a kártyának otthonává váltak. Nagyon sok klub, kaszinó van a fővárosban, melynek bázisa a kártya. Vanak, melyek csak ezért alakultak, csak ezzel maradhatnak fenn... s este, éjszaka a baccarat asztal mellett lesik a tagok szerencse-esélyeit.

A következményeket illusztrálhatja sok esetben jelen esem. bünygyi része, vagy az öngyilkosságok rovata.

És ugyanakkor, amikor a rendőrség öszi-kurus kávéházakban jámbor huszonegyezők vagy civikvezők garasait foglalja le s a vetőkkel szemben a törvény teljes szigorát érezteti, — *tehetetlenül áll a „klub, kaszinó” ajtaja előtt s összetett kézzel kénytelen nézni a baccarat okozta erkölcsi és anyagi rombolást.*

Idős erű s mindenképpen közérdekből parancsolta követelmény volna tehát, ha a rendőrségnek mód adatnék, hogy a tiltott szerencsejátékokra vonatkozó paragrafus hatályát amoda is kiterjeszthetné, ahol minden kétséget kizárólag visszaélnek s kijátszák a törvény liberalizmusát. Természetesen az egyesülési szabadság garanciáinak teljes biztosítása mellett.

A színházak körül dúló erkölcsöket így panaszozza el a jelentés:

A *Magán-színházak* egy része, — írja a jelentés — nyilván kasszatekintetekből, szinte vetélkedve, gyakran olyan darabokkal kedveskedik a közönségnek, mely az erkölcsstelenségnek, a léhaságnak zeng dícsímsuszt s egyenesen hajbássza a képtelenebbnél képtelenebb frivol jeleneteket, olyan kaviáros, sőt pórre vetkőzött modorban s tónusban, hogy akárhány ily darabot a rendőrség — orfeumban okvetlen levételet volna a műsorról. A színházakkal szemben azonban nem teheti meg. Hatalasa, jogköre erre nem terjed ki.

De viszont nincs is más tényező, vagy fórum sem, mely ezt az indokolt, s számtalanszor helyén levő cenzurát gyakorolná, vagy egyáltalán foglalkoznék valamely módussal, hogy a párisi, stb. külföldi bretilik alantjáró komédiáit előkelő színházak közönségének irodalmi csemegeként be ne adják.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A színház műsora:

Szerda: *Virágfakadás, vígjáték*. Fízso Árváltozó művész föllepte.
Csütörtök: *A vig özvegy, operetta*.
Péntek: *A vig szalmaözvegyek, bohózat*. Bemutató előadás.
Szombat: Délután: *A hófehérke, s imnó*. Este: *A vig szalmaözvegyek, bohózat*.

* *A vig szalmaözvegyek*. *Horovitz* Gusztáv és *Kaszab* Géza énekes bohózata *A vig szalmaözvegyek* pénteken este kerül bemutatásra. A díszesen kiállított darab jelmezei már elkészültek s ma tartották meg az egész darabról az első teljes próbát. A bohózat cselekvénye a Párisban levő jeruzsálemi nagykövetségen játszódik le. Az állandó pénzzavarban levő nagykövetség öt millió kölcsönének megszerzése körül támadó bonyodalmak képezik a darab gerincét, — amennyire már egy nyári darabnál gerincről szó lehet. A szerzők csak a mulattatni vágyás fegyvereivel indulnak a közönség meghódítására s amennyire az előjelekből következtetni lehet, ez a törekvésük nem is lesz hiabavaló. Az aradi vonatkozású kuplék, a macsics és a többi táncok, a darab lehetetlen helyzetei, *Faludy* Károly és *Benkő* Gizike Miss Maud Allan utánzatai, a kupléénekes *Várnay*, az anarkisták: *Kulcsár* és *Ujj* Kálmán, *Rontay* Boriska, *Leővey* és *Benkőné* táncai, a női szep-tett, a jeruzsálemivé alakított *Vilja* dal: megannyi erőssége a darabnak, amely elsőrendű szereposztásban kerül színre.

* *Műsorváltozás*. A színházi iroda jelenti, hogy a csütörtökre hirdetett *Boszorkányvár* operette elmarad s helyette *A vig özvegy* kerül színre. A műsorváltozásnak az az oka, hogy a *Vig szalmaözvegyek* próbái a társulat egész idejét lekötik. A *Boszorkányvár* ból pedig szintén próbákat kellene tartani.

Polónyi hamistanukat keres.

Felbujtás hamis tanuzásra. — Fenyegetés és ígért. — „Nem tisztességtelen dolog.” — „Elcsapatom a bátyját!” — Hajsza egy második tanu után. — Lengyel Zoltán ügyvédsegédje. — Az ál hamis tanu. — Jól csinálja az a zsidó! — Bünyfenyítő feljelentések. — Apa és fiu.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, június 25.

Polónyi Géza, Magyarország volt igazságügyminisztere, néhai közéleti vezérférfiu, kevés híján v. b. t. t. ma feltámadt a parlamentben. Mióta sikeresen eltakarították a magyar politika porondjáról, ez volt az első kísérlete a feltámadásra, amely a Házban kitűnően sikerült is neki. A feltámadást azonban nyomon követte az új temetés: dicstelenebb a réginél, gyászosabb minden eddigi temetéseknél. Polónyi Gézaról a mai napon kiderült, hogy közönséges bűntevő. Reabizonyították, hogy hamis tanuk fölbérelésével foglalkozik s hogy Lengyel Zoltán elleni pörében a legmegvetendőbb eszközöktől sem riad vissza, csak hogy tönkretett „reputációját” valahogy helyrehozza s kiköszörülje azt a rettenetes csorbát, amely a hírnevén akkor esett, mikor őt, a csavarítások nagymesterét egy közönséges képviselőcske legázolta.

A hamis tanuszerzésben Polónyi Gézának hű segítőtársa volt ügyvédi irodájának és ritka becsületességének egyenes örököse, a nagy férfiu fia, Polónyi Dezső. Valósággal Pittavalba illő, rémregényszerű részleteket közöl a *Nap* az apa és fiu bűnös szövetkezéséről, amely végeredményében mégis örökre és visszavonhatatlanul nyakát törí a Polónyiak káros és bűnös működésének.

A szenzációs ügyről a következő távirati értesülést kaptuk:

Csak szivesség.

A *Nap* ma esti száma óriási cikk keretében azt írja, hogy Polónyi Géza és Polónyi Dezső hamis tanuzásra béreltek fel egy Varga József nevű zilahi születésű fiatalembert, egy volt díjnokot. Varga később megbánta, amit tett s noha már írásbeli nyilatkozatot adott Polónyinak arról, amire ez kitanította, mégis elszánta magát, hogy az egész dolgot elmondja Lengyel Zoltánnak. Lengyel Zoltán biztatására Varga vasárnap este megjelent Jeszenszky Gelért rendőrkapitány hivatalában s ott meglehetősen zavarosan bár, de végeredményben mégis teljesen világosan a következőket mondta jegyzőkönyvbe:

1906. november 6 ikától 1907 június 16-ikáig az eperjesi városi kórházban betegen feküdtem. Mikor onnan kikerültem, Budapestre jöttem, hogy valami irodai alkalmazást szerezzek magamnak. Pénzem nem volt, az állástól vártam mindent. Mikor már napokig hiába jártam a várost, végre felkerestem Polónyi Gézát is. Polónyi beszédbe elegyedett velem s mikor megmondtam neki, hogy testvérbátyám az igazságügyminisztériumban van alkalmazva s hogy hová való vagyok, egyszerre nagyon barátságos lett hozzám. Kijelentette, hogy ismeri bátyámat s hogy szép jövőt, állandó hivatalt tudna nekem biztosítani, ha ezzel szemben én kettős ellenszolgálatot tennék. Kijelentette azt is, hogy nincs szó semmi tisztességtelen dologról, csupán egy neki teendő szivességről.

Mit kell valani?

Rövid megbeszélés után Polónyi Géza elmondotta, hogy a szivesség abból áll, hogy

valljam adandó alkalommal a bíróság előtt a következőket:

Lengyel Zoltán március elsején fennjárt az igazságügyminisztériumban, ahol a folyosón találkoztam vele. Lengyel, aki engem jól ismer, titokzatosan félrehuzott s felkért, hogy aláírva egy lapra a minisztériumban alkalmazott bátyám nevét, szerezzem meg neki ezen aláírás segítségével azokat az aktadarabokat, amelyeknek ügyszámát ő egy darab papirosra már előzőleg feljegyezte. Valljam továbbá azt, hogy Lengyel Zoltán ezért nekem pénzt ígért, ha csak egyetlen napra is szerzem meg az aktákat. Előzetes költségek fejében Lengyel egy husz koronás pénzdarabot csusztatott a zsebembe.

Ezt kellett volna vallanom. Miután első pillanatban visszariadtam attól, hogy hamis tanuvallomást tegyek, Polónyi Dezső, aki a beszélgetés egész tartama alatt jelen volt a szobában, eleinte pénzt és állást ígért, majd fenyegetőzni kezdett, hogy ha nem vallok úgy, amint Polónyi Géza mondotta, ő elcsapatja bátyámat a minisztériumból. Bátyám kenyerét féltve, erre szinleg belementem a dologba.

Géza diktál.

E hó 21 én este — előzetes megbeszélésünk alapján, — elmentem Polónyi Géza magánlakására, ahol az inas azt mondta, hogy a kegyelmes ur nincs odahaza, menjek a Margitszigetre. Ki is mentem a szigetre, ahol Polónyi Gézát tényleg meg is találtam a szállodában. Polónyi a 258-as számú szobában fogadott. Roppan szívélyes volt hozzám, „kedves öcsém” nek nevezett, leültetett, megkínált szivarral és ismét áttért a hamis vallomás ügyére. Miután még mindig vonakodtam, fenyegetőzni kezdett, majd tintát, tollat és papirost hozott és szórul-szóra lediktálta nekem azt a nyilatkozatot, amelyben elmondom a minisztériumban történt, általa koholt esetet.

A beszélgetés során Polónyi Géza többször hangoztatta, hogy nem kell Lengyel Zoltánt sajnálni, mert őt ugyanis a zsidók pénzelik. Mindez 21 én történt. Éjszaka 11 óra után jöttem el Polónyitól, úgy, hogy a portás engedett ki a szállodából. Másnap nem hagyott nyugodni a lelkiismeret: jelentkeztem Lengyel Zoltánnál, hogy feltárjam előtte az ellene készülő tervet. Felmentem a lakására, de nem volt odahaza s így társának, Győző Dezső dr. ügyvédnek adtam elő a mondanivalómat. Később hazajött Lengyel is; bemutatkoztam neki. Ő felismert, mert régebben egyszer már találkozott velem.

Az ál-tanu.

Elmondtam neki, ami történt s eladtam azt is, hogy egy másik hamis tanut is kell szereznem. Mikor Polónyi ennek a második tanunak megszerzésére felkért, egy Balassa nevű ismerősömet neveztem meg, mint aki pénzért hajlandó volna tanuskodni. Polónyi Géza akkor fel is szólított, hogy vigyem el hozzá az illetőt betanítás végett. Én tehát azt az indítványt tettem Lengyelnek, hogy adjon mellém egy másik embert, akit felvigyek Polónyihoz, s aki azután színtén meggyőződést szerezhethet Polónyi machinációiról. Lengyel ebbe bele is egyezett. Az ő embere Somogyi Jenő budapesti joghallgató volt,

Éjjel a szigeten.

E hó 22-ikén este háromnegyed 11 órakor Somogyival együtt kihajtottunk a Margitszigetre. Polónyi Géza már ágyban feküdt. Felküldöttem hozzá a névjegyemet, mire ő rögtön leüzent, hogy fogad. Felmentünk. En bemutattam a kegyelmes urnak Somogyit, akivel kezét fogott. Somogyi kérte, hogy terjessze ki reá is pártfogását és szerezzon neki valami állást. Polónyi mosolygott s beleegyezőleg bólintott fejével, majd felhívta Somogyit, mondja el, hogy mit tud. Somogyi erre elmondotta, amire én már utközben, a kocsiiban kitanítottam. Polónyi erre azt kérdezte, hogy miért nem jött el Balassa, mire én azt feleltem:

— Bajosan vehető rá az a zsidó a vallomásra, mert előre akarja a pénzt.

— Jól csinálja az a zsidó! Hát előre kellene neki a pénz? — mondta mosolyogva Polónyi.

Ezután megkérdezte Somogyi lakásának címét és feljegyezte azt, mire mi eltávoztunk.

Mikor Polónyi Géza először fogadott akkor jó állást és pénzt ígért nekem. Hozzátette azonban, hogy a pénzt csak néhány hónap múlva adja ide, mert mi fog történni, ha a pénzből leiszom magam s részegségemben elmondom, hogy a pénz tőle való.

Eddig tartott Varga József vallomása, melyre nézve kijelentette, hogy azt saját akaratából teszi meg. Somogyi Jenő joghallgató a Vargával teljesen megegyező vallomást tett.

Feljelentések Polónyi ellen.

A két tanuvallomás folyamánkép Vázzsonyi Vilmos dr. ma büntető feljelentést tett Polónyi Géza és Polónyi Dezső ellen hamis tanuzásra való felbujtás, a büntetőtörvény-könyv 222. § ába ütköző büntett miatt. Feljelentésében elmondja a történeteket s érdekesen fejti ki, hogy miért kellett volna Vargának és Somogyinak a hamis tanuvallomást megtenni. Erre azért volt szüksége Polónyinak, hogy reabizonyithassa Lengyel Zoltánra, mintha ez foglalkozásszerűen üzné az aktalopásra való felbujtást. Éppen ezért talált ki Polónyi a Hajdu Gyula féle esettel szinte analóg mesét.

Lengyel Zoltán ma két jelentést adott be a bíróságnak, amelyekben elmondja, hogy egy ismeretlen vörösbajuszu ember megközelítette Hajdu Gyulát s reá akarta venni, hogy hamis vallomást tegyen Lengyel ellen. A másik esetben Lengyel Zoltán egy másik tanuját, Reich Jakabné akarták rávenni, hogy az ismert kioszkügyben valljon Polónyi javára, s ugyan ezen ügyben egy másik tanut, Ádám Bélát arra, hogy tagadja meg a vallomást.

A nemes vad nyilatkozik.

Polónyi Géza A Nap ma esti számában megjelent leleplezésekre vonatkozólag nyilatkozatot tett közzé. Nyilatkozatában kijelenti, hogy ebben az ügyben jelentést adott be a budapesti kir. ügyészhez. A jelentésben a tényállást és a körülményeket hiven adja elő. Eddig is a bíróságnál keresett elégtételt s most sem tehet egyebet, minthogy Magyarország tisztességes társadalmát arra kérje, hogy várja be ügyének a bíróság előtt való tárgyalását.

A Napban megjelent közleményből vilá-

gosan kitűnik, hogy személye és becsülete ellen természetesen tovább folyik az aknamunka, amely az ítélkező esküdtsek befolyásolását és a bírói eljárás irányítását hallatlan méretben célozza.

A feljelentésben Polónyi elmondja, hogy június 21-ikén este egy ur jelentette be magát nála, hogy személyesen akar vele beszélni. Fogadta az urat, aki Varga József zilahi lakosnak mutatta be magát. Varga elmondta neki, hogy már több ízben volt a kereskedelmi miniszteriumban, hogy audienciát kapjon Kossuth Ferenchez, a kihallgatást azonban nem kapta meg. A fiatal ember lelkiismereti furdalást érzett és azért jött el hozzá, hogy elmondja, ami a lelkét már régóta nyomja. Varga március elsején az igazságügyminiszteriumban alkalmazott bátyját, Varga Sándort meglátogatta. Amikor bátyjától kijött, a folyosón találkozott Lengyel Zoltánnal, akit Zilahról ismer. Lengyel rávette őt, hogy *bátyja aláírását hamisítsa* és így vegye ki az irattárból a jegyzőkönyvet. Varga nyilatkozatot is irt alá, amelyben a tényállást a fentiek szerint ismertette. Polónyi a következő napon felkereste Günther Antal igazságügyminisztert és közölte vele a történeteket.

Elmondja ezután Polónyi, hogy aznap éjjel fenjárt nála Somogyi Jenő és Vargha József. Ő ugyan fogadta a két látogatót, de kijelentette nekik, hogy *nem tárgyal velük*, mert késő van, hogy álmos, aludni akar, hagyják békében.

Polónyi Dezső szintén nyilatkozott ebben az ügyben s nagyjában ugyanugy adja elő a tényállást, mint az apja.

Véres pofozkodás Kurticson.

Aradi magántisztviselő és orvosnövendék harca

A vasuti állomás mint csatatér.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 25.

Arad közelében és a nagy vasut mentén fekszik Kurtics. Világos tehát, hogy a kultura áldásaival együtt átvette a szenzációk iránti előszeretetet és a botránykrónikában való szereplés viszketegét. Ez aztán teljes mértékben sikerül is a nagyközségnek, mert alig mulik el hét, hogy egyik-másik afférje révén ne beszéltesse magáról a megyében. A múlt héten egy tisztos családot inzultáltak a kurticsi nagyvendéglőben. Ezt követte egy fiatal embernek az a stiklije, hogy a fogyasztási szövetkezet üzletvezetőjét kihívta — nem párbajra, hanem — az üzletből, amelynek helyisége előtt azután leszámolt vele, magyarul többször arcul ütötte.

Még alig csillapodtak le a kedélyek közismert izgalmai, amelyek a szenzációk nyomán kötelességszerűleg támadtak, már is újabb súlyos tettegesség esett meg Kurticson, a szokásos fölháborodást keltvén az intelligencia körében.

A kinos esetet, amelynek egyik szereplője egy aradi magántisztviselő, kurticsi tudósítónk telefonjelentése alapján a következőkben ismertetjük:

A kurticsi vasuti állomás ma reggel kevéssé épületes jelenetnek volt színhelye. Éppen gyülekeztek az utasok a reggel Aradra induló vonathoz, amikor a kocsi tolatásának zajába, a rendezők sipolásába olyan hangok vegyültek, amelyekből a korán utazó közönség rögtön sejtette, hogy itt pofonok csattantak el, még pedig hatalmas és jól irányzott pofonok. Az

utasok természetesen nyomban a vasuti pénztár elé siettek, ahol egy tenyér meg egy arc oly barátságosan érintkeztek, s ahol, mire odaértek, már *formális ütközetest vívott két fiatal uriember*. Az egyik az arculütést megtoldotta azzal, hogy bottal esett neki az ellenfelének, aki viszont esernyőjével annyira igyekezett a támadójának ártani, amennyire az esetben számszámmal csak lehet.

A közönség a nem szabályszerű fegyverekkel vívott párbajt érthető gaudiummal nézte és a verekedők is végkimerülésig folytatták volna a tettegességet, ha a községi rendőr közjük nem lép és nem figyelmezteti őket, hogy az állomás szűk épülete nincs berendezve arra, hogy ott ököllel meg bottal elintézzenek ügyeket.

A hatósági személy közbelépése után hamarosan kiderült, hogy miként keletkezett az improvizált tettegesség és kik az esetnek szereplői. Az egyik Kerpel Vilmos első éves orvostanhallgató, aki vakáción időzik Kurticson, a másik pedig Schatteles Béla, egy aradi előkelő cég tisztviselője, aki apósának látogatására volt a szomszédos községben. Mindketten ma reggel Aradra akartak utazni és a vasuti pénztárnál véletlenül összetalálkoztak. Kerpel megszólította Schattelest és rövid bevezetés után valami pletykáért kérdőre vonta, amire a magántisztviselő minden kertelés nélkül *három pofonnal válaszolt*. De úgy látszik, Schatteles még ezt az eléggé érthető feleletet sem találta kielégítőnek és ezért *bottal kiegészítette a magyarázatát*. A botlütést nem számlálták meg, de több lehetett, mert Kerpel magasra tartott esernyőjével nem védhetett ki valamennyit.

Az utasok a két fiatal ember kölcsönös inzultusa után elszéledtek a Perronon, mert hiszen minden belépődíj nélkül már eleget láttak. De a fiatal emberek nyilván gondoskodni akartak arról, hogy egészen a vonat indulásáig ne unatkozzék a közönség és ezért a Perronon *még sokkal súlyosabb formában megismétték a tettegességet*. Hogy kiből indult ki itt a dicstelen iniciativa, arról nincs értesülésünk és ezért csak annyit közölhetünk, hogy Kerpel és Schatteles, amikor a Perronon találkoztak, ott folytatták a verekedést, ahol előbb elhagyták. A bevezetés, a szóváltás és az arcul legyintés teljesen elmaradt és mindjárt bot meg az esernyő léptek akcióba, kölcsönösen sokkal nagyobb vehemenciával forgattatván meg, mint a rendőr által félbeszakított verekedésen. A kalapok lekerültek a fejről, amelyeken erős koppanással táncoltak a vívókardot helyettesítő számszámok, már az ingallérok is lekiváncoltak a dulakodókról, amikor *Ispravnik János* vasuti szolga testi épségének kockáztatásával az elszántan küzdő felek közé lépett és véget vetett a verekedésnek.

Csak ekkor látták a viadalt körülállók, hogy az ütlegetés egy cseppet sem volt ártatlan természetű megfenyítés. Az inzultus után *Kerpel a száján, Schatteles pedig az arcán és a fülén erősen vérzett* s mindkettőnek alaposan meg kellett mosakodnia és jókora darab flastromokat ragasztaniok, hogy eltüntessék a rencontre nyomait, nem is szólván arról a ruházatkodási defektusról, amelyet a verekedők szenvedtek.

Arról, hogy összeakadtak e még harmadszor is Kerpel és Schatteles, nem kaptunk tudósítást. Lehet, hogy a kétszeri mérközéssel beérték, hacsak lovagias uton nem folytatják az összecsapásokat. Kurticson legalább várják a fejleményeket és köztük olyan viaskodást, amelyenél nem holmi sétatálcával és paraplújjal, hanem acélkardokkal állanak szemben a felek.

A zirci botrány.

Folytatólagos kihallgatások.

A vizsgálatot befejezték.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, június 25.

A zirci választás visszaéléseinek megvizsgálására kiküldött függetlenségi párti bizottság ma délután folytatta a kihallgatásokat. Gál András, akit már a múlt szombati ülésre megidéztek, de aki, miután a fővárostól távol volt, nem jelenhetett meg, ma megjelent a bizottság előtt s a következőket vallotta:

— Közvetlenül semmi tudomásom sincs arról, hogy *Ivánka Imre* kortes célokra pénzt adott volna. Én legalább Ivánkától kortes célokra pénzt nem kaptam, s nincs senki sem, akinek Ivánka támogatásaért pénzt ígértem volna. A választás alatt voltak költségeim, de ezt a magaméból fedeztem, s nemhogy kortes célokra, de még a saját költségeim megtérítésére sem kaptam pénzt Ivánkától. Egyébként kijelentem, hogy a zirci választásba bele nem folytam, s így érte ellenértéket sem kaphattam és nem is kaptam s magát a feltevést is kezeken visszautasítom.

Végül pedig senkit a zirci kerületben meg nem vesztegettem, mivel a választás alatt ott sem voltam.

Az igazságnak tartozom azzal is, hogy mikor a választást megelőzőleg nyolc—tíz nappal tudomást szereztem én is a napidíjas ajánlatokról, rögtön felkerestem Ivánkát és *meglámadtam érte*. Ő felháborodással utasította vissza a vádat és kijelentette, hogy aki ilyen ajánlattal jön, mint az ő megbízottja hozzám, rugjak bele és dobjam ki.

A bizottság mára idézte Szász Józsefet is, aki meg is jelent s a zirci botrányra vonatkozólag a következőket mondotta:

— Nagyon kevés az, amit ebben a dologban mondhatok. Engem Pap Zoltán szólított fel, hogy *Ivánka* támogatására utazzam a zirci kerületbe, tekintettel azonban egyéb elfoglaltságomra, nem mentem el. Pap ugyanekkor beszélt a pénzkidás megtérítéséről, *de honorariumról szó sem volt*.

A függetlenségi párt kiküldött bizottsága Szász József kihallgatásával *befejezte a vizsgálatot*, s legközelebb jelentést tesz a vizsgálat eredményéről a pártnak.

Egy gyárosné tragédiája.

Öngyilkos uriaszony.

Az idegesség áldozata.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 25.

A kintó idegesség tegnap halálba kergetett egy előkelő temesvári gyárosnét, a város társadalmának egyik általánosan tisztelt uriaszonyát. Id. *Hinterseer* Ulrik ismert és vagyonos kezygyáros felesége tegnap dében forgópisztolyal szíven lötte magát és nyomban meghalt.

Az ötven éves urinő öngyilkossága nagy részvétet keltett Temesvárott, amelynek egész közönsége jól ismerte a rendkívül rokonszenves gyárosnét. *Hinterseer* Ulrikné valóságos mintaképe volt a polgári asszonynak. Gyermekének példás nevelése mellett éveken át maga vezette férjének nagyforgalmu detailüzletét, az elfoglaltsága mellett megmaradt szabad idejét pedig jótékonycélu egyesületnek, a temesvári evangélikus nőegyletnek szentelte, amelyben évtizedek óta vezető szerepet játszott. Sem ő,

sem férje nem tanultak meg folyékonyan magyarul beszélni, de gyermekeiből már izig végig való magyarokat nevelt.

Az idősebb korában is rendkívül szép urinő öngyilkosságának hírére sokat találgatták, hogy mi nyomta a pusztító fegyvert Hinterseer Ulrikné kezébe. Mindenki tudta róla, hogy boldog házaselete van és anyagi gondokkal nem küzdött, mert ingatlanon és megtakarított készpénz-összegeken fölül férjével együtt nagy kiterjedésű keztyűgyára van, amelyet éppen a napokban vásárol meg egy részvénytársaság. Az öngyilkosság magyarázatául nem is találtak más okot, mint az urinő túlzott érzékenységet és idegességét s mondják, hogy csak pillanatnyi elmezavarban követhette el végzetes tettetét.

Tegnap délelőtt a gyárosné a családjának levelet írt, amelyben meghatóan bucsut vesz férjétől s gyermekeitől és vagyona fölosztásáról intézkedett. A levélírás után bezárkózott a hálószobába, elővette férje éjjeli szekrényéből a forgópisztolyt és a pamlagon ülve, maga ellen fordította a fegyvert. A revolvergolyó szíven találta az urinőt, aki nyomban *holtan rogyott össze*. A lövés zajára elősiető cselédek és szomszédok fölfeszítették a hálószoba ajtaját, de az előhívott orvossal együtt már csak holttestét találták az urnőnek.

A tragikus módon gyászszal sujtott család iránt Temesvár széles rétegeiben mély részvét nyilvánul.

Hollaky Gusztávné bűnpöre.

Csalással vádolt aradmegyei urinő.

Százezer korona és járulécai.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 25.

Mult év őszén történt, hogy egyik előkelő aradmegyei uriaszony ellen, akinek Acucán és Pojánon vannak kiterjedt erdőbirtokai, a haszonbérleje, egy bécsi fakereskedő, feljelentést tett az aradi kir. ügyészségen azon a címen, hogy *százezer korona erejéig megcsalta*. A feltűnést keltő feljelentés mintegy év óta huzódó torzalkodás eredménye volt, amelynek szülőke egy félremagyarozott szerződési pont. A nagy körültekintéssel és óvatossággal folytatott vizsgálatból annak idején mi sem szivárgott ki, s a további eljárás is annyira titokban maradt, hogy csak most, az ominózus ügy végleges befejezésekor kerülhetett a nyilvánosságra.

A szenzációs családi ügyről az alábbi részleteket sikerült megtudnunk.

Zerkowitz Lajos előkelő bécsi fakereskedő 1904. év folyamán haszonbérbe akarta venni özv. Hollaky Gusztávné szül. Braun Lujza acucái földbirtokosnő acucái és pojáni kiterjedt ingatlanait. Hosszas alkudozások után sikerült megkötniök a haszonbéri szerződést, amelyben részletesen megjelölték azon ingatlanokat, amelyek haszonélvezeti joga Zerkowitz Lajosra szállt át. Együttal körvonalazták az ingatlanok használati módját, a haszonbérbeadó, valamint a haszonbérbevevő jogait és kötelezségeit.

Már a tárgyalások során, de később, a haszonbéri szerződés megkötésekor is, özv. Hollaky Gusztávné az ingatlanokat korlátlan tulajdonának vallotta, kivéve mintegy 300 hold urbéres illetményül kijelölt erdőterületet, amelyen a bécsi fakereskedőnek irtási joga nem is volt. Ezenkívül említés történt mintegy 300 holdnyi *véderdő*ről, amely csak üzemterv alapján hasz-

nálható, s amelyre nézve özv. Hollaky Gusztávné kijelentette, hogy *ily üzemterv létezik már s azt majd átadja Zerkowitznak, hogy legyen mihez tartania magát*.

Zerkowitz e kikötéseket elfogadta s ez alapon 1904. december 17-én meg is kötötték a szerződést. Az erdőterület kihasználása 1905. január 1-én vette kezdetét s az irtás zavartalanul folyt 1906. őszéig. Ekkor egy kis meglepetés érte Zerkowitz Lajost Idézést kapott a nagyhalmágyi szolgabirtótól *egy nagyobb arányú erdőrendészeti kihágás miatt*, mert az özv. Hollaky Gusztávnétól haszonbérbe vett véderdőből a megállapított üzemtervtől eltérően *505 darab fát* vágatott ki.

A kihágási ügy tárgyalásán a m. kir. erdőgondnokság is képviseltette magát s a kir. erdőgondnok itt felmutatott egy földmivélségi miniszteri rendeletet, mely szerint özv. Hollakyné azzal indokolt kérelmére, hogy ő a birtokai haszonbérbe kívánja adni, az eredeti üzemtervet hatályon kívül helyezték és megengedték, hogy az üzemtervben határozott időhöz kötött ritkítást *egyszerre eszközölhesse*. Ez engedély alapján Hollakyné a ritkítást álitólag el is végeztette s mire Zerkowitz a terület irtásához fogott már nem igen volt mit irtania s mikor ezt mégis megtette, az engedélyezett üzemterv kereteit jogtalanul átlépte s erdőrendészeti kihágást követett el. A bécsi fakereskedő a kezei közt levő szerződés alapján azt vitatta, hogy neki joga volt az irtást eszközölni, de az engedélyezett üzemterv eldöntötte a vitát és Zerkowitzot a kihágásért megbüntették.

Miután Zerkowitz Lajos úgy látta, hogy özv. Hollaky Gusztávné őt kijátszotta és anyagi érzékenyen megkárosította, 1906. őszén az aradi királyi ügyészségen *csalás címén meg tette az özvegy földbirtokosnő ellen a feljelentést*, s részletesen kifejtette, hogy Hollakyné eljárása *százezer korona kárt okozott neki*.

Az aradi kir. ügyészség indítványára azonnal megindult ebben a kinos ügyben a vizsgálat, amelyet Domokos László vizsgálóbíró vezetett. Domokos László a vizsgálat folyamán megállapította, hogy özv. Hollakyné eljárása teljesen nélküli a csalás egyik legfontosabb kellékét a ravasz fondorlatot. Sőt Zerkowitz feljelentéséből is bizonyítva látta, hogy Hollakyné nem akarta főrevezetni és megkárosítani a panaszost, mert hiszen ő maga is elismerte és tudomásul vette az özvegy azon kijelentését, hogy a kérdéses véderdő terület kihasználására vonatkozólag üzemterv már létezik, s azt mihez tartás végett át is fogja adni. Zerkowitz tehát módját ejthette volna annak, hogy a haszonbérbe vett terület tulajdonképeni kihasználható faállományáról tájékozást szerezzen, s ha ezt nem tette, a következményekért senkit önmagán kívül felelőssé nem tehet. Enyire tisztázódván az ügy, a vizsgálóbíró befejezte a vizsgálatot s érdemleges határozat végett a vádtanács elé terjesztette az aktákat. A vádtanács magáévá tette Domokos László álláspontját s az özv. Hollaky Gusztávné ellen megindított családi ügyben ez év március 11-én tartott ülésében a *vizsgálatot megszüntette*.

Ekkor Zerkowitz Lajos pót magánvádlóként vette át a panaszt, s az aradi kir. törvényszék vádtanácsának határozata ellen *felfolyamodást adott be a nagyváradi kir. ítélőtáblához*. A nagyváradi tábla június 6-án tárgyalta ezt a felfolyamodást s rövid tanácskozás után Zerkowitz Lajost *keresetével elutasította*. Ma értesítette erről az aradi kir. törvényszéket a királyi tábla, melynek végzése egyszermind rehabilitálása is egy méltatlanul meghurcolt előkelő aradmegyei urnőnek.

Botrány a Reichsrathban.

Korán kezdik.

Akár a Lajthán innen.

— Az Aradi Közlöny irodalmi értesülése. —

Arad, június 25.

Az osztrák népparlament mai első érdemleges ülésén viharos jelenetek játszódtak le. Mintha a kímült utolsó osztályparlament kelt volna ki sírjából és vonult volna be a Reichsrath tágas termébe, magával hozván torzszülőtteit: a botrányt, a szalonstilust és a többi jól ismert hangos dolgokat. A második alelnök megválasztása alkalmával tört ki a botrány, amely egészen hasonlított a Wolffok és Schönererek régi országgyűléseinek színjátékaihoz. Az új Reichsrath első épületes botrányáról Bécsből a következőket táviratozzák:

Az osztrák képviselőház elnökét ma nagy szavazattöbbséggel Weisskirchner Ernő személyében megválasztották. Megválasztása mellett szavazott 351, ellene pedig 105 képviselő.

Érdekes, hogy a cseh képviselők, akik pedig nagy agitációt fejtettek ki Weisskirchner ellen, a választáson szintén Weisskirchnerre adták a szavazatukat.

Ezután az alelnökök választása következett. Első alelnöknek Zaczek dr. cseh képviselőt, második alelnöknek pedig Starzynski dr. lengyel képviselőt választották meg.

Amikor a második alelnök választására került a sor felszóltalt Rumancsek, a rutén-klub elnöke és kijelentette, hogy Starzynskit nem lehet az alelnökségre jelölni, mert mandátumát több oldalról megtámadták, amiért azt hallatlan erőszakosságok árán szerezte meg.

Óriási láрма keletkezett erre a kijelentésre s az elnök kénytelen volt az ülést felfüggeszteni. Nemsokára ismét megnyitotta Weisskirchner az ülést és Starzynskit óriási láрма és dörömbölés között megválasztották alelnökké. A határozat kihirdetése után Starzynski felment az elnöki emelvényre, hogy megköszönje megválasztását.

Alig lépett az emelvényre, a szociáldemokraták, rutének és lengyel néppártiak felugráltak és óriási botrányt inszenáltak. Kórusban hangzottak feléje az ilyen kifakadások:

— Véreb, gazember!

— Vér ragad a kezéhez!

— Ki kell pofozni ezt a gazembert!

Az elnök csak nagynehezen csillapította le a háborgó kedélyeket s Starzynski alig hallhatóan mondta el köszönő beszédét. A rutének elhatározták, hogy valahányszor Starzynski fog elnökölni, mindig ilyen botrányt fognak rendezni, hogy Starzynskit lehetetlenné tegyék.

EGYESÜLETI ELET.

(*) Sakkverseny Aradon. Az aradi sakkkör 6 hó 22 ikén tartott választmányi ülésén elhatározta, hogy sakk-versenyt rendez. A kör elnöksége ezután is felkéri a tagokat, hogy a körhelyiségben (Központi-kávéház) és a pénzbeszedőnél levő iven július hó 6 ikáig jelentkezzenek. A verseny kezdetét július 7 ikére állapították meg.

A makacs Vajda.

Mindenáron a Házba megy.

Elégtételt akar.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, június 25.

A mentelmi bizottság még nem döntött Vajda Sándor mentelmi ügyéről.

De Vajda azért nyilatkozik. Persze román hírlapíró előtt. A bukaresti újság így közli ezt a párbeszédet, mely munkatársa és Vajda között lefolyt:

— Vajjon minek tulajdonítja — kérdezte az újságíró Vajdát — azt az újabb főlháborodást, amely a magyar parlamentet elfogta, miután ön ama bizonyos vers-citátumok miatt teljes elégtételt szolgáltatott?

— Semmi egyébnek, mint a többség idegessége jelenségének, amely a majdnem állandó válság következtében beállott a koalíció táborában.

— Hiszi-e a képviselő úr, hogy a mentelmi bizottság kedvezően intézi el az esetét?

— A dolgok mai állásában ez a kérdés nem is annyira engem, mint inkább a parlamentárizmust érdekli, hisz ezen esett a legnagyobb sérelem. Az én személyem itt mellékes. Kétségtelen, ha a bizottság respektálni akarja a parlamentárizmust egyuttal nekem is elégtételt kell szolgáltatnia.

— Hátha a bizottság nem mondja ki, hogy a mentelmi jogon sérelem esett, mit szólna ön ehhez? Hát a paria?

— Az én nézetem ebben az irányban a párt véleményének van alárendelve. Természetesen ebben a pillanatban erről nem nyilatkozhatom. A párt valószínűleg erre az eshetőségre is gondolt, de nem publikálta határozatát.

— Levonják-e önök efféle határozathozatal esetén a konzekvenciát, vagy fognak-e élni valami remonstációval? Elmegy-e ezek után is a parlamentbe?

— Minden bizonynyal el fogok menni, mert erre különben is pártom határozata kötelez.

Tehát Vajda még egyszer bejön a parlamentbe.

A bán lemondott.

Obstrukció a végletekig.

Nincs béke!

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, június 25.

A horvát-válság megoldására megindított békitési akció hajótörést szenvedett. Politikai körökben sokat reméltek Pejacsevich Tivadar gróf horvát bán békeközvetítésétől, de a bán sem tudta a horvátokat jobb belátásra bírni. A sikertelen akciónak az lett az eredménye, hogy Pejacsevich gróf lemondott báni állásáról.

Hogy a horvátok mennyire nem mutatnak hajlandóságot a békés megegyezéshez, kitűnik azokból a nyilatkozatokból, amelyek horvát részről ma a képviselőházban elhangzottak. Egy horvát képviselő ugyanis kijelentette, hogy a vasutasjavaslat általános vitája után a horvátok demonstratív módon tartózkodni fognak a szavazástól, de az általános vita során annál nagyobb erővel folytatják az obstrukciót.

A horvát válság újabb fázisairól fő-

városi tudósítónk az alábbiakat táviratozza:

A horvát bán lemondott.

Pejacsevich Tivadar gróf horvát bán ma beadta báni állásáról való lemondását. Pejacsevich gróf azzal indokolja lemondását, hogy nem maradhat meg tovább állásában, mert a magyar és horvát kormány között a békés közvetítés nem sikerült.

A kormány tagjai ma délelőtt negyed tizenegy órakor tanácskozássra gyűltek össze, amely egy óra hosszat tartott. A minisztertanácson a horvát-kérdésről tanácskoztak. A miniszteri tanácskozással az alábbi hivatalos értesítést adták:

A horvát bán ma a miniszterselnöknek bejelentette báni állásáról való lemondását. A bán ugyanis tudomására hozta a horvát képviselőknek, hogy ha nem hagynak fel az obstrukcióval, lemond az állásáról. A horvát képviselők e felszólításnak nem engedtek. Annál a visszahatásnál fogva, amelyet a horvát képviselők magatartása a horvát belügyekre gyakorol, a bán a békés kibontakozás lehetőségéért felelősséget nem vállal és beadta lemondását.

A minisztertanács Pejacsevich Tivadar gróf horvát bán lemondását tudomásul vette. A miniszterselnök a király elé terjeszti a bán lemondását és előterjesztést tesz a felségnek az új bán kinevezésére vonatkozólag. Pejacsevich gróf utódjául Rakodczay Sándort, a zágrábi hétszemélyes tábla elnökét emlegetik.

Folytatják az obstrukciót

A horvát képviselők ma délelőtt 11 órakor a képviselőházban értekezletet tartottak. Értekezlet után az egyik horvát képviselő egy hírlapíró előtt a következőképpen nyilatkozott:

— Elhatároztuk az értekezleten, hogy az általános vita végeztével a javaslat feletti szavazásban nem veszünk részt. Ezzel egyrészt tiltakozni akarunk, hogy majorizáltassunk, másrészt tiltakozunk az ellen, hogy a magyar képviselőház, amely ebben az ügyben nem illetékes, az 1868. évi XXX-ik törvénycikket megváltoztassa. A részletes vitában azonban részt veszünk és folytatni fogjuk az obstrukciót.

A horvátok hazamennek.

A képviselőház mai ülésén hosszas hallgatás után Polónyi Géza is felszólalt és a horvát rezolúció történetét mondta el. Polónyi beszéde után Supiló Ferenc a képviselőház folyosóján az alábbi nyilatkozatot tette:

— Egy-két héttel ezelőtt Polónyi más-ként beszélt, mint most. Ugy látom azonban, hogy most nem boldogulunk. Hazautazunk tehát és nagyon sokáig nem fogunk visszatérni.

A gazdasági közösség mellett

A horvát képviselők terjedelmes memorandumot küldenek Bécsbe a császári kabinet-irodához a királynak való kézbesítés végett. A memorandumban a horvátok Magyarország gazdasági függetlensége ellen foglalnak állást Magyarország gazdasági helyzetét megvitatva a horvátok remélik, hogy Horvátország a kiegyezési tárgyalásokba egyenrangú faktorként vonatik be. Ha e kérésüket teljesítik, ígérjük, hogy Horvátország a gazdasági közösség mellett foglal állást.

HIREK.

Ah, Róza.

Schönberger Róza röpiratot ad ki, melyben kifejezi, hogy múltjában nincs mocsok a jövőjében remény.

Az ön múltjában nincs mocsok,
Óh Róza, Róza, Róza!
Az ön erényét zengenél
Kevés a szürke próza.
Az ön múltjában nincs öröm
S jövőjében remény:
Ah Róza, eme levelem
Kegyednek írom én.

Ön ismer több főherceget,
Minisztert s így tovább,
Ön tudja, ki a férfit
S ki hitvány, gyöngé báb.
Tapasztalattól tudja ön,
Mindezt, óh égi lény,
Ámbár múltjában nincs öröm
S jövőjében remény.

A mocsoktalan múlt után
Egy itt a bökkenő.
Ámbár múltjában nincs remény,
Önnek, óh szende nő:
Ha soká így folytatja ön,
Akkor majd — óh nagy ég! —
A reményteljes állapot
Egyszer eléri még!

— zab.

— A kvóta-bizottság elnöke. Budapest-ről táviratozzák: A kvóta-bizottság ma délben ülést tartott, melyen elnökévé Széll Kálmán, előadójává pedig Földes Bélát választotta meg. Érdemleges ülést holnap délelőtt tart a bizottság.

Ma délután a bizottság Széll Kálmán elnöklete alatt formális ülést tartott, amelyen Földes Béla előadta, hogy új kulcsot akar ajánlani a kvóta-bizottságnak, amely — bár nem tudja, bele megy-e a bizottság — új alapokra helyezné a számítást. Bár érdeklődéssel fogadták Földes Béla tervét, egyelőre nem nyilatkozott a részletekről. Hír szerint az általa kiszámított kulcs 29.6 százalék.

— A Wölfling pár válópóra. Genfből jelentik: A genfi törvényszék előtt tegnap kezdtek meg a Wölfling pár válóperének tárgyalását. A tárgyaláson sem Wölfling Lipót sem a felesége nem jelent meg s csupán ügyvédekkel képviseltették magukat. Wölfling Lipót ügyvédje kijelentette, hogy az összhangot a házastársak között Wölflingné különös hajlamai okozták. Wölflingné a vegetarianusok életmódjának hódolt, házi dolgait, külsejét egészen elhanyagolta, mikor ezért a férj neheztelt, hónapokig nem beszélt vele. A helyzet türethetlenségét növelte, hogy a legutóbbi időkben nejének két leány nővére is hozzájuk jött lakni, akiket a volt főherceg nem szenvedhetett. Az ügyvéd előadta, hogy Wölfling nem azért válik, hogy e tétivel Ferenc József király bocsánatát kiérdemelje, sem azért, hogy katonai rangját és címeit visszakaphassa, hanem azért, mert megunta a házasságával kapcsolatos izgalmakat s a jövőben nyugodt polgári életet akar élni.

— A meglövődött trónörökös. Belgrádból táviratozzák: György szerb trónörökös egy motoresónakon a Száván a magyar part felé közeledett. A parton szolgálatot teljesítő pénzügyőrök felszólították a csónak utasát, hogy jöjjön a partra, mert meg kell vizsgálni a hajó tartalmát. A trónörökös nem is hederített

a felszólításra, hanem tovább hajózott. A fiáncok erre a trónörökségre lóttek, de nem tálták el. György herceg a veszedelmes kirárdulás után visszatért Belgrádba.

— **Schönberger Béla báróné röpirata.** Budapestről jelenti tudósítónk: Az a hír, hogy Schönberger Róza jelenleg egy röpirat megírásán fáradozik, valónak bizonyult. Egy újságíró beszélgetést folytatott a nagy Rózával, aki kijelentette, hogy a röpiratot elkészíti, de majd csak a Lengyel-Polónyi per alkalmával fogja forgalomba hozni. Arra a kérdésre, hogy mi a célja a röpirattal, azt felelte, hogy főleg *Andrássy Gyula* gróf belügyminisztert, az *egész koalíciót*, *Lengyel Zoltánt*, *Vázsonyi Vilmost* akarja írásaiban kompromittálni. Kijelentette még azt is, hogy a Budapestről való kitiltása dolgában a király elé megy, hogy a felséget a kitiltás visszavonására bírja.

— **Színház és orfeum.** A kapitányi hivatal, mint megirtuk, előterjesztést tett a tanácsnak, hogy módosítsa a színházról szóló szabályrendeletet olyképen, hogy orfeumoknak, cirkuszoknak és egyéb mutatványosoknak a nyári színházi szezon alatt megadható a játszási engedély. A tanács elfogadva a kapitányi hivatal előterjesztését, el is készítette az új szabályrendeletet, amely azonban még nem került a közgyűlés elé. *Szendrey Mihály* színházigazgató ma beadványt intézett a városhoz és ebben előre tiltakozik a szabályrendelet rendelkezései ellen. A tanács legközelebbi ülésén foglalkozik a színházigazgató beadványával.

— **Az aradi dandár új hadosztályparancsnoka.** A nagyvárad *Szabadság* írja: Mint megbízható forrásból értesülünk, *Csanády Arthur* altábornagynak, a nyugalomban vonult nagyvárad hadosztályparancsnoknak utóda *Rukovina Emil* vezérőrnagy lesz.

Rukovina horvát ember, aki jelenleg Horvátországban szolgál, de Nagyváradon is ismerik, mert mint alezredes hosszabb ideig szolgált a 37-ik gyalogezrednél. Rukovina itt tartózkodása alkalmával általános kedveltségnek örvendett a polgári társadalomban, ő is szerette Nagyváradot és bizonyára örömmel jön vissza régi állomáshelyére, hogy elfoglalja magas állását. A vezérőrnagy ideérkezésének ideje még nincsen meghatározva, valószínű azonban, hogy a jövő hó elején már átveszi *Czankl Rudolf* vezérőrnagytól a parancsnokságot. Rukovint a király a legközelebbi kinevezéseknél altábornaggyá lépteti elő. Az új hadosztályparancsnokot, akinek parancsnoksága alá tartozik az aradi 34. gyalogdandár is, anagyvárad tisztkar ünnepélyesen fogja fogadni.

— **Sztrájk egy aradi sütőműhelyben.** Megirtuk, hogy *Kristyóry János* aradi sütőmester műhelyének tíz segédje abbahagyva a munkát, sztrájkba állott. A műhelyben mindössze egy napig szünetelt a munka, amennyiben *Kristyóry* vidékről szerződött tíz segédet, akik ma reggel már munkába is állottak.

— **A franciaországi zendülés.** Páris-ból táviratozzák: A *Figaro* touloni jelentése szerint a hadihajók Antipesbe vagy Ville Francheba mennek, hogy ott a 17-ik gyalogezred 400 zendülő katonáját Afrikába szállítsák.

— **Életunt aradi leány.** Ma délután hat óra felé *Majorcsik Erzsébet* 17 éves aradi leány Török Ignác utca 19 ik szám alatt levő lakásán öngyilkossági szándékból marólugot ivott. A házbeliek az esetről értesítették a rendőrséget, ahonnan *Moldován Ödön* ügyeletes rendőrhadnagy és *Tisch Mór* dr. tb. városi főorvos men-

tek ki a helyszínére. Időközben megérkeztek a mentők, akik a súlyos belső sérüléseket szenvedett leányt a kórházba szállították.

— **Lázár Zoárd beszámolója.** Kisjenőről jelenti tudósítónk: *Lázár Zoárd*, a kisjenői választókerület országgyűlési képviselője *Nagyszárandon* beszámolót mondott igen nagyszámú közönség jelenlétében. A felvonult szocialisták a függetlenségekhez csatlakoztak.

— **Ritka eskütétel a Kurián.** Budapestről táviratozzák: A kir. Kurián ma igen ritka eskütétel volt. A teljes ülésen ma tette le *Korizmicz Antal*, az alexandriai nemzetközi felebbviteli főtörvényszék alelnöke a hivatali esküt, abból az alkalomból, hogy őt, ki eddig kuriai bírói rangban volt, a király nemrég számfelletti kuriai tanácselnökké nevezte ki.

— **A felsőbb leányiskola tandija.** A városi tanács hirdetményt tett közzé, amelyben tudatja a város közönségét, hogy az állami felsőbb leányiskola a jelenlegi iskolai helyiségekben szeptember hó elsején megnyílik. A tandij 80 korona, ezenkívül 10 korona beiratási díjat és öt koronát könyvtári és nyomtatványilleték címén kell fizetni. A tandij negyedévi részletekben előre is fizethető.

— **Jön az adó.** Arad szab. kir. városra nézve alakított egyenesadó kivető bizottság Arad szab. kir. város területén lévő összes 1901 évi nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek üzleti adójának, valamint a jutalékok, jutalmak, jelenléti és tiszteletdíjak után járó visszamaradt III. oszt. kereseti adójának kivetését 1907. évi június hó 28-án délelőtt 9 órakor fogja Arad város házának omeleti kistanácsstermében tárgyalni.

— **Vasuti szerencsétlenség.** London-ból táviratozzák: A *Daily Telegraph* new-yorki jelentése szerint e hó 24-ére virradó éjjel *Hartford* állomáson a New-York-New Haven Hartford vasut egyik személyvonata nekiment egy munkásvonatnak. Tizenegy munkás életét vesztette, 35 megsebesült.

— **A zilahi bank-rablókat elfogták.** A zilahi takarékpénztárba, mint annak idején megirtuk, eddig ismeretlen tettesek betörtek, felfeszítették a pénztárt és onnan 5000 koronát loptak el. A zilahi rendőrség megindította a nyomozást, amely azonban nem vezetett eredményre. Most — mint *Antwerpen*ből táviratozzák — egy odaérkező hajón a rendőrség letartóztatott egy hat tagból álló társaságot, amelyről a valóság során kiderült, hogy ez követte el a zilahi betörést. Az antwerpeni rendőrség a banda letartóztatásáról értesítette a budapesti rendőrséget. A bank-rablókat kiadják Magyarországnak.

— **Öngyilkos aradmegyei földbirtokos.** Ujszentannáról jelenti tudósítónk: Id. *Adelmann Ferenc* földbirtokos, a község egyik legtekintélyesebb polgára ma délután öt órakor felakasztotta magát. *Adelmann* holtestére a felesége talált rá, de már akkor nem lehetett rajta segíteni, mert meghalt. Az elhunyt feleségén és három felnőtt gyermekén kívül kiterjedt rokonság gyászolja. *Adelmann* már régóta buskomor volt s valószínűleg ez kergette a halálba. Az öngyilkos családja iránt Ujszentannán nagy a részvét.

— **Megostromolt állomás.** Az Arad hegyaljai helyi érdekű motoros-vasut igazgatósága az alábbi sorok közlésére kért fel: Az aradi lapok mai számában közölt hír olyképen tünteti fel a tegnapi napon előfordult *radnai* kellemetlenséget, mintha a vasut a maga tulajdonát képező *radnai* végállomás területét zárta volna el a közönség közlekedése elől. Ezen hírtévedésen alapszik, mert a kérdéses ut, amelynek elzárása a község lakóinak jogosnak látszó felháborodásával találkozott, nem a helyi érdekű vasut tulajdonát képező területen, ha-

nem az azzal szomszédos magántulajdont képező területen vonul át és így annak elzárását, sem a vasutnak ügyvezetője, sem az igazgatóság el nem rendelte, mert el sem rendelhette. Az utelzárás ügyétől tehát a helyi érdekű vasut igazgatósága teljesen távol állott.

* **Sogun és Táncosregiment.** A jövő hét eseményeit két kiváló ujdonság képezi. Az egyik: *Sogun* operette, amely a *Király Színházban* óriási sikert aratott s melynek fűlbemászó zenéjéből Aradon a *fésű dalt* már régóta éneklik. A másik: *Táncosregiment.* Ez a kitűnő bohózat, telve csattanó helyzetekkel és kacagtató komikummal, a *Vigszínházban* került bemutatásra s azóta is műsoron van. Az igazgató mindkét ujdonsághoz pompás új jelmezeket készíttetett.

— **[Mi a] hirlapíró?** A párisi hirlapiskola megnyitása alkalmából a *Gaulois* több jeles egykori íróhoz azt a kérdést intézte: „Mi a hirlapíró?” A beérkezett válaszok közül a következők a legérdekesebbek: *Adolphe Brisson*: „A hirlapíró a világ legjobbja és legrosszabbja. Jót tesz, de rosszat is tesz, az igazságot terjeszti, vagy a tévelygést. Irigyeljétek, mert gondolatát szabadon kimondhatja. Szánjátok, mert a legnagyobb erőfeszítéssel dolgozva, több erélyt és tehetséget fejt ki, mint amennyi kellene oly mű megalkotásához, mely örök időkre szól. Ha a társadalom jól benne szervezve, a hirlapírókat nem engednék 50 éves korukon túl dolgozni, hanem alkalmat nyújtanának nekik arra, hogy ugalomba vonulhassanak.” — „A hirlapíró katona, — mondja *Jules Claretie* — amikor megöregszik, büszkén megszámlálja a sebeit. Tulajdonképpen mindent tudnia kellene. Mindenesetre törekednie kellene arra, hogy mindent megtudjon. Esmékért küzdve, ne törődjék a sértésekkel, melyekkel illetik. Persze rettetes, hogy minden nap más eszméje legyen, de épp oly egyszerű, mint helyes követni az egész életen át az egy eszmét: igazságosnak lenni.” *Raymond Poincearré* behatóan foglalkozik Balzac mondásával: „Le journaliste est une pensée en marche comme le soldat en guerre”, amelyet gunyolva és tréfálkozva megcáfolni igyekezik.

— **Elsülyedt gőzös.** *Santiago de Chile*ből táviratozzák: A *Santiago* nevű elsülyedt gőzősön négy utas volt. A hajó legénysége 87 emberből állott. A hajó, mely korábbi vihar következtében megrongált állapotban volt, *Valparaiso* felé haladt. Számos, *Santiagóba* várt hajó még nem érkezett meg. Attól tartanak, hogy a nagy viharban elpusztultak.

— **Öngyilkos uriasszony.** *Temesvár*-ról táviratozzák: *Ibach Miklósné* 50 éves magánzónő a minap öngyilkossági szándékból fölmetszette ereit, de még idején észrevették és megmenették. Ma reggel *Ibachné* fölakasztotta magát és meghalt. Tettét azért követte el, mert férje Amerikába ment és semmi hírt sem adott magáról.

— **A hősszerelmes buja.** Ily című minapi hírünkre *Könyves Jenő* azt közli velünk, hogy a cikkben foglalt verekezés nem történt meg. Két részeg paraszt ugyan megtámadta és beléje kötött, de ő botjával védekezett és minden ütést elhárított. úgy, hogy sem neki, sem feleségének semmi baja nem történt.

— **Pusztító vihar.** *Déva*-ról táviratozzák: Tegnap óriási vihar vonult végig Hunyadvármegyén. Némely helyütt dió nagyságu jég esett. A termés számos helyen le van verve és a földön fekszik. *Csernakeresztúron* a villám beütött egy istállóba és az ott levő 17 darab marhát agyonütötte.

— **Rovarpor,** bolhák, legyek, poloskák, svábok ellen leghatásosabb *Vojtek* és *Weisznál*. 201

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ Szocialista agitátor az esküdtek előtt. A múlt nyáron, közel az aratás idejéhez, egy röpirat hagyta el a budapesti szocialisták *Világosság* nevű nyomdáját. A füzet, melyen csak ál-

Értesítés!

A n. é. helybeli és vidéki közönség szives tudomására adom, hogy
Aradon, a Salacz Gyula-utca 3. szám alatti
jó hírnévnek örvendő

„KIS PIPA”

söresarnokot és minta-éttermet

a mai napon átvettem s azt személyesen tovább vezetem. Főtörekvésem az leendő, hogy jó konyhával, kitűnő boraimmal és minden nap frissen csapolt sörelmmel valamint előzékeny kiszolgálás által t. vendégeim meglegedését kiérdemeljem.

Szives pártfogást kér

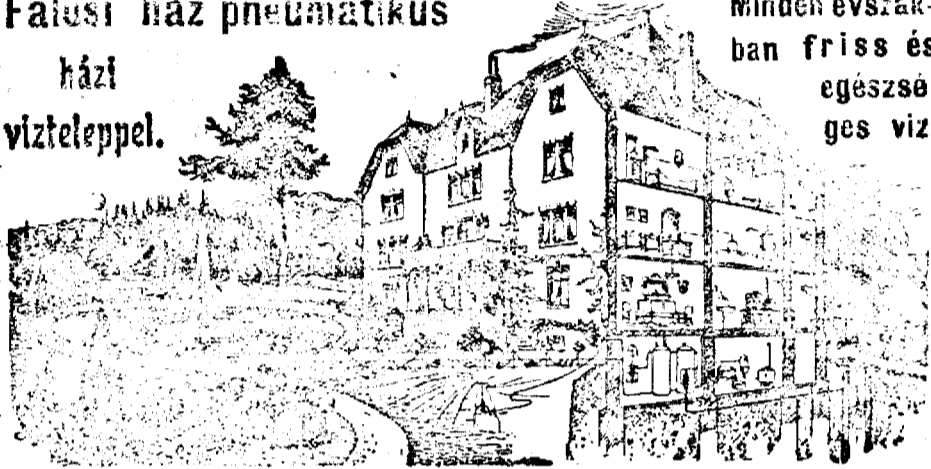
kész szolgálattal

Szeltmann Lajos,
vendéglős.

1601

Falusi ház pneumatikus

házi
vizteleppel.

Minden evszakban friss és egészséges víz.

Vizellátási telepek nyomó levegővel

(magas víztartó nélkül) villák, falusi házak, kertek, szanatoriumok, szállodák, stb. részére.

Fürdő- és mosóberendezések, closettelepek.

Tervvel és költségvetéssel kívánatra szívesen szolgálok.

Felvételek a helyszínen.

967

Hopp Károly

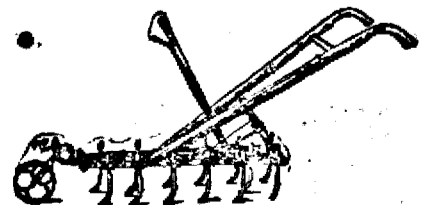
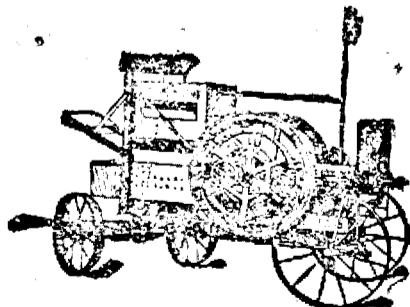
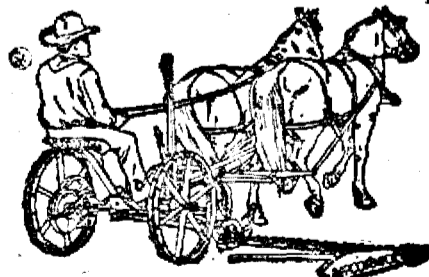
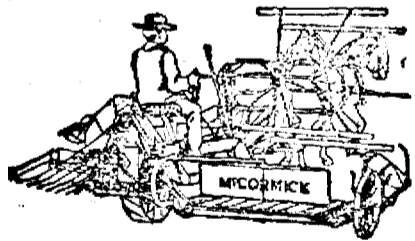
műszaki irodája vizellátások, világítási és motortelepek részére

Arad, Széchenyi-utca 5. szám.

M. Cormick
amerikai aratógépgyár

igazgatósága és irodája:

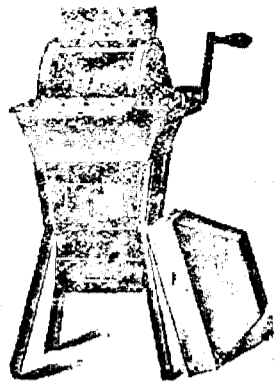
Budapest, V., Alkotmány-utca 12.
Knecht E. John igazgató.
Mc Cormick kérekő-aratógépei és marokrakó-aratógépei a magyar viszonyoknak megfelelően külön lesznek gyártva.
Ez nem üres frázis, hanem tény!

Összes gyártmányokról azelőtt képek helyett képeket kívánatra bormentve küldjük.

Kizárólagos képviselő és raktár: Kovács Soma és Jársa Arad. 3994

Árjegyzék kívánatra küldetik.

A John-féle

„Teligöz”

mosógép

A jelenkor legelőkétebb
gőzmosógépe!

Időnek, munkának, szappannak, szódának, víznek és tüzelőanyagoknak 75%-ig járó megtakarítása a közel való mosáshoz viszonyítva.

Mosó-, főző-, gőzölési és fertőtlenítési készülék egyben. Legcsekélyebb térszükséglet.

A mosandó darab legnagyobb kimélésé.

Kezesség: Kötelezettség nélküli próbaszállítás.

Állandó raktár:

Pöhm János

vaskereskedőnél

1257

Arad, Szabadság-tér.

Árjegyzék kívánatra küldetik.

Tápértékben leggazdagabb,

Hatásában felülmúlhatatlan

a Hajós-féle kellemes ízű

Csukamájolaj.

Gyermekek és felnőttek által egyaránt kedvelt.

— Ára egy üvegnek 2 korona. —

313

Tyúkszem már nincs többé!

Igy kiáltanak ezren meg ezren, akik a Hájós-féle

ANAGALLINT

használták. Ára egy üvegnek utasítással 70 fillér.

Dr. D. Graur Viktor aradi fogorvos bacteriumölő

szájvizének és fogporának egyedüli raktára

egy üveg szájviz 2 kor., egy doboz fogpor 1 kor.

Fenyőillat a szobában. Ára 70 fill.

Ibolya, Gyöngyvirág és Heliotrop szobaillatok, üvegje 70 fill.

„NEVER” amerikai gumi, a legjobb, 6 drb. 2 korona.

Fenti szerek valódi minőségben kaphatók:

Hajós Árpád

gyógyszertára és gyógyvegyészeti laboratóriumában

Arad, Andrássy-tér 22. sz., a megyeházzal szemben.

Magyar királyi államvasutak áll. főnökség.

4985—1907 R. szám.

Árverezési hirdetmény.

Ezennel közhírré tétetik, miszerint az üzletszabályzat 70. §-a értelmében elárúsítandó: székek, kép, kenőolaj, bor, pálinka, pezsgő, köszörűk stb. nyilvános árverezése Arad állomásunkon lévő feladási raktárban 1907. évi június hó 26-án délelőtt 9 órakor tartatik meg, mely árverezésre a t. c. közönség ezennel meghívatik.

Az állomomásfőnök:
Homonnay.

18213—1907.

Hirdetmény.

A magy. kir. vallás és közoktatásügyi minisztériumnak rendelete nyomán ezennel közhírré teszük, hogy az ujonnan létesítendő állami felsőbb leányiskola f. évi szeptember hó 1-én, a jelenlegi

iskolai helyiségekben meg fog nyitni.

Minden növendék 80 korona évi tandíjat, 10 korona beiratási díjat, továbbá a könyvtárra és nyomtatványokra 5 koronát tartozik fizetni.

A tandíj előleges negyedévi részletekben is fizethető.

Arad, 1907. évi június hó 15-én.

A városi tanács.

Könyvkötészetünkben egy ügyes fiu tanulónak felvétetik.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

Csődtömeg eladási hirdetmény.

Alulírott csődtömeggondnok az állandó csődválasztmány határozata folytán ezennel közhírré teszem, hogy vb. Pollák Mór borossebesi kereskedő csődtömegéhez tartozó, a csődleltár 1—1450 tételei alatt felvett 11578 K. 93 f. beszerzési árral bíró és 8701 K. 26 f. becsértékű rövidárak, rőfös- és fűszer-áru és bolti felszerelés ajánlati árverésen eladatnak.

Felhívom a venni szándékozókot, hogy a fenti becsértéknek megfelelő 10 %-nyi bánatpénzzel ellátott, zárt írásbeli ajánlataikat 1907. évi július hó 5-ik napjának déli 12 órájáig nálam vagy dr. Mittler Izidor aradi ügyvéd, választmányi elnöknel adják be.

Az áruk előzetes értesítem után naponként d. u. 8¹/₂ órától 10¹/₂ óráig Borossebesen közbenjöttem mellett megtekinthetők.

Vevő köteles a vételárat és a vételár után III. fokú bélyegilletéket az eladás után 24 óra alatt kezeimhez készpénzben lefizetni és a megvett árukat 3 nap alatt átvinni és elszállítani. Ha a vevő az 1907. augusztus hó 1-ig rendelkezésemre álló üzlethelyiséget használni akarja, erre nézve velem külön állapodhatik meg.

A választmány a beérkezett ajánlatok felett 1907. évi július hó 5-ik napján d. u. 3 órakor Aradon Dr. Mittler Izidor aradi ügyvédi irodájában tartandó ülésen fog határozni, fenntartván magának a jogot a beérkezett ajánlatok közül bármelyiket elfogadni, valamennyit visszautasítani, a versenyt azonnal szóbelileg folytatni, esetleg pedig az ingóságokat más módon értékesíteni.

Ha a vevő a fenti árverési feltételeknek eleget nem tenne, és különösen ha a kikötött határidőben a vételárat kifizetni vagy az árukat átvinni és elszállítani elmulasztaná, úgy a bánatpénznek elvesztésén felül a megvett árukat a vevő kárára és veszélyére fognak értékesíteni.

Sem a tömeggondnok, sem a választmány nem vállal szavatosságot az eladásra hirdetett áruk minősége, mennyisége és ugyanazonosságáért.

Aradon, 1907. évi július hó 22-én.

Dr. Dénes Jakab,

buttyini ügyvéd, mint vb. Pollák
Mór csődtömeggondnoka.

1660

329—1907. gsz.

Árlejtési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági széke a külvárosi utakra szükségelt rostált kavics fedanyag szállítása iránt folyó évi július hó 4-én d. e. 10 órakor árlejtést tart.

Kikiáltási ár: Köbméterenként 2 kor. 80 fillér.

Szükséglet 1145 köbméter kavics szállítása s ezen fedőanyag-nak az uttestre történő beagyazása.

Bánatpénzül letendő a kikiáltási ár 10%-a készpénzben vagy elfogadható értékpapirokban a városi pénztárban.

Az árlejtésen csak szóbeli ajánlatokkal lehet részt venni.

Az írásbeli ajánlatok lezártan nyújtandók be s csak akkor vételnek figyelembe, ha azokhoz a bánatpénz letételét igazoló pénztári jegy mellékelve van s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az árlejtési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árlejtési feltételek a gazdasági tanácsnok urnál az árlejtést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad szab. kir. város gazdasági székének 1907. évi június hó 17-én tartott üléséből.

Kiadta:

Zubor Andor, s. k.
aljegyző.

427—1907. kig.

Önkéntes árverési hirdetmény és feltételek.

Hereg Ipsilanti Ilona tulajdonát képezett, jelenleg Kevermes község tulajdonát képező és aradmegyei Kuvin község határában fekvő, a kuvini 11. sz. tjkönyvben A. + 6., 2058. hrsz. 7 hold 75 □ öl, A. + 7. 2064 hrsz. 1 hold, 1150 □ öl, A. + 8. 2067. hrsz. 378¹/₈ □ öl, A. + 9. 2165. hrsz. 584³/₈ □ öl, A. + 10. 2169. hrsz. 5 hold 971⁷/₈ □ öl, továbbá ugyancsak a kuvini 11. sz. tjkvben A. I. 7., 12. hrsz. 412⁴/₈ □ öl, A. I. 8., 399. hrsz. 48 □ öl, összesen tehát 15 kat. hold 419⁷/₈ □ ölet kitevő szőlőbirtok, a rajta levő Tökölly-féle urilakkal együtt, a melyben 4 szoba, konyha, éléskamara, présház, kocsislak, kocsiszín, ló és tehén istálló, sertésöl és nagy borpince van, folyó évi július hó 1-én délelőtt 10 órakor Kevermes község közházánál megtartandó önkéntes nyilvános árverés útján a kikiáltási áron felül legtöbbet ígérőnek el fog adatni.

Az árverési feltételek a következők:

1. Az ingatlanok együttes kikiáltási ára 60,000, azaz Hatvanezer korona, a melyen alul az ingatlanok el nem adatnak.

2. Árverezni szándékozók tartoznak az árverés megkezdése előtt a kikiáltási ár 10%-át, vagyis Hatezer koronát készpénzben vagy óvadékképes értékpapirban alulírott kezeihez, mint bánatpénzt letenni.

3. Vevő köteles a vételárat két egyenlő részletben és pedig: az első részletet az árverés napjától számított 30 nap alatt, a második részletet pedig legkésőbb 1907. évi szeptember hó 20-án, minden egyes vételári részlet után az árverés napjától számítandó 5%-os kamatokkal együtt Kevermes község előljáróságánál lefizetni.

4. A bánatpénz az utolsó részletbe fog beszámíttatni.

5. Vevő köteles az ingatlanokat terhelő és az árverés napját követőleg esedékes adókat és átruházási illetéket viselni.

6. Az árverést a képviselőtestület és Csanádvarmegye törvényhatósági bizottsága hagyja helyben. Jóváhagyás esetén az árverés jogerőre emelkedettnek tekintendő, e naptól fogva a vevő az ingatlanok birtokába lép és annak haszna ez időtől fogva őt illeti.

7. Az adásvevési szerződés az árverés jogerőre emelkedése után fog a vevővel megkötettni és megerősítés végett Csanádvarmegye törvényhatósági bizottsága elé terjesztetni; a tulajdonjognak a vevő nevére leendő bekebelezése azonban csak a vételár és kamatainak teljes lefizetése után fog a község által külön okirattal engedélyeztetni.

8. Az adásvevési szerződés és telekkönyvi átírással járó bélyeg- és munkadíj költségek a vevőt terhelendik.

9. Amennyiben a vevő az árverési feltételek bármelyikének a kitűzött időben eleget nem tenne, az adásvételtől visszáléptetnek tekintetik s az általa megvett ingatlanokra vevő veszélyére és költségére, bánatpénzének elvesztése mellett újabb árverés fog megtartatni.

Ezen árverési hirdetmény és feltételek Kevermes község-házánál a hivatalos órák alatt megtekinthetők, bármily irányú felvilágosítások pedig Kevermes község előljáróságánál szereshetők.

Kevermes, 1907. évi június hó 23.

Kiss Vilmos,
jegyző.

Fodor József,
bíró.

1656

1656

APRÓ HIRDETESEK.

Akinek

ismeretség híján

házasárra, nevelőre, üzletvezetőre, könyvelőre, segédre, ispánra, gazdatisztra, kulcsárra, vinczellérre, kertészre,	kulcsárnőre, gazdasszonyra, szakácsnőre, szobaleányra, házi- vagy irodaszolgára, pénzbeszedőre, házmesterre, stb.-re van szüksége.
--	---

Aki

eladni kíván

butort, szongorát, bort, gyümölcsöt, gabonát,	üzletet, műhelyt, lakást stb.; vagy
---	--

Aki

bérbeadni kíván

birtokot, házat, vadászterületet,	halászatot, telket, kocsit, lovat.
---	---

Aki

mindezeket vétel vagy bérbérvétel céljából keresi;

Aki

valamely állást betölteni kíván: legbiztosabban ér célzt, ha az

„ARADI KÖZLÖNY“
kis hirdetési rovatát használja.

F.

Türelmes leszek, várok, ne szenvedj, hiszen jól vagyok, csak küld igazat mondó drága leveledet. Pá.
1655

Egy csinos

intelligens özvegy, aki a háztartás és a gazdaság minden ágában jártas, nem nagy fizetést, de egy csendes, békés otthont kíván és így (jó) gazdáját a legnagyobb hűséggel szolgálja. Cim: özv. F. Jánosné, Szabadság-tér 13. I. em. 13. ajtó. 1658

5 szobás lakás,

**parkos nagy udvar
augusztus hó 1-re kiadó.**
Évi bér 320 frt. Tökölly Imre-utca 54. (volt Halász-utca.) 1514

Lampionok

20 fillértől, confetti és serpentin kapható **Ingeuz I. és Fia** könyvkereskedésében Aradon, Weitzer János-utca. Telefon 517. 861

Jég

kapható havi bérletben naponta házhoz szállítva Petőfi-u. 7/a. Telefon 199. szám. 1258

Kiadóhivatalunkban nagyobb mennyiségű

filc (nemez)

ipari célokra jutányos áron eladó.

Kossuth-utca 25. számú új ház
eladó. Bővebbet ugyanott. 1648

Kisebb szőlő Ménesen

2700 tőke, természettel eladó. Bővebbet Aradon, Sarkad, Választó-utca 23. szám. 1566

Korcsmárosok, vendéglősöknek

ajánlok 6 hordó mult évi gyoroki fehér bort megvételre. Vojtek Alajos, Aradon. 1615

Kiadók

első és másodemeleti 2-3 szobából álló lakások minden órában Hunyadi-utca 1. szám alatt, Szabadság-tér sarkán. 1568

Gyakornokot

azonnali belépésre keresünk. Gyorsíró előnybe részesítettik. Temesvári Kereskedelmi Részvénytársaság fiókja Arad, Erzsébet királyné körút 20. sz. 5. 1659

Egy billiárd asztal

jutányosan eladó Teleki-utca 15. szám alatt.

Egy két szobás

**kényelmes utcai lakás,
hozzátartozó mellék-
helyiségekkel együtt
Dezső-utca 1a. szám
alatt augusztus 1-ére
kiadó. Bővebbet ugyan-
ott, vagy Borona-utca
46. az üzletben.**

Birtok parcellázás.

2000 magy. hold Somogy megyében, vasut mentén, jó fekete talaj 40 holdtól feljebb, holdankint 250 frt-ért
eladó.

Fizetendő: azonnal 75 frt holdankint, a hátralék 50 évre könnyű törlesztéses kölcsön. — Bővebbet: **Oberländer Ferenc** adásvételi irodájában Temesvár-Józsefváros, Kossuth Lajos-utca 23. Telefon 745. 1650

Női kalap üzlet

Arad, József főherceg-ut
(Wild cukrászda mellett.)

Olcsó bevásárlási forrás!

1000-nél több **női divat kalapok** vannak raktáron díszes és diszitetlen, továbbá divat-szalagok, arafátyol, kalap-tollak és virágok a következő árak mellett:
Díszített kalapok 2 koronától 5 koronáig.
Kalapformák 40 fillértől 2 koronáig.
Arcfátyolok 40 fillér méterre.
Kalap-tollak 10 fillértől. 1635

Egy jó karban levő 2 lóerős

gázmotor

jutányos áron eladó.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

Földes Kelemen

orvosi labororiuma

Aradon, Deák Ferenc-utca.

Végez:

hugy, köpet, bélsár, gyomor-tartalom és hányadék, vér, koros folyadék-gyülemek, epe és huygkőképződmények, nemi szervek váladékai, torok lepedék, ondó, anyatej és kor-szövet-tani vizsgálatokat mér-sékelt díjazásért. 288

Villanyvilágítási, telefon, csengettyű, és villámhárító

berendezéseket és javításokat, lámpák és csillárak átalakítását gáz- és villanyra szakszerűen és a legolcsóbban végzem. — Fűlámpákat, elektro-motorokat és lustereket mintakönyv, vagy rajz szerint szállítok. Legjobb minőségű villanykörtek, Auerek és tülámpaszemeket raktáron tartok.

Diamant Ferenc.

Kazinczy-u. 1.
(A polgári iskolával szemben.)

Hattyu-mosóda!

Van szerencsém a n. é. közönség szives tudomására hozni, hogy

mosódámban

az általam legújabb feltalált fényvel gyönyörűen fényezett **fogkeket, kézeleket és gallérokat tudok tisztítani**, amelyek ennek használata által olyanokká lesznek, mintha újak volnának.

Ajánlom tisztító intézetemet, amelyben minden fehérnemű tisztítását, mosását és vasalását mérsékelt árak mellett elvállalom.

Vidéki megrendelések 48 óra alatt elkészülnek és pontosan elküldetnek.

Tisztelettel

Stefán Józsefné

ARAD, 1480
Tökölly-tér, román templom-épület,
a kis posta mellett.

Értesítés!

Van szerencsém a n. é. hölgyközönség szives figyelmét felhívni arra, hogy 793

Weitzer János-utca 10. szám alatt

Dr. Robákék háza

egy a mai kor igényeinek megfelelő

salont

nyitottam, ahol a legelegánsabb izlést kielégítő angol és francia divat szerinti **toiletteket** a legjutányosabb árak mellett készítek, melyre tapasztalatainkat úgy én, mint nőm, nagy fővárosokban szerztük meg.

Egyben arról is értesítjük a t. hölgyközönséget, hogy a legmodernebb szabászat tanítását a leg-rövidebb idő alatt betanítjuk.

Nagybecsű pártfogást kér

Weisz Samu,

angol és francia női szabó.

Fizető és tanuló leányok felvételnek.

Telephon sz. 242.

Kalmár József

hatóságilag engedélyezett villamos világítási felszerelő Arad, Salacz-u. 2.

**Költözködéseknél
vagy lakásváltoztatá-
soknál**

villanyvilágítási

vagy 486

villanyos csengő

bevezetéseket vagy átalakításokat ju-
tányosan és gyorsan eszközöl

Kalmár József

villanszerelő Arad, Salacz-utca 2.

Feltűnő újdonság!

DÉLICE

Minden hirdetés felesleges, a dohányzó egyszer veszi és többé mást nem szívhat. 346

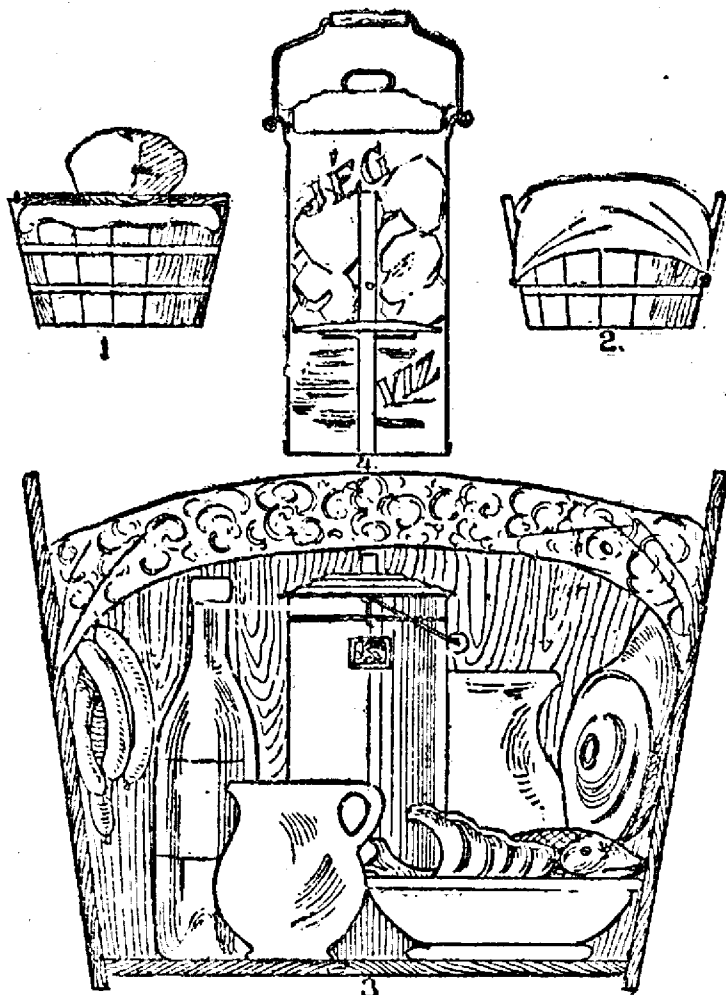
SZIVARKAPAPIR ES SZIVARKAHÜVELY.

„SIMPLEX“

Minden háztartásban

nélkülözhetetlen

legolcsóbb hűtőkészülék.

legolcsóbb hűtőkészülék.

nélkülözhetetlen

Minden háztartásban

A forró nyári napok beállásával az élelmiszerek frissen tartása és az italok behatése minden háztartásban — még a legszerényebben is — fontos, sokszor nehezen megoldható kérdést képez.

Míg a jobb módú családoknál ez a kérdés egy többé kevésbé drága jég szekrény beszerzésével, 20–40 fillér napi jégfogyasztás mellett könnyen megoldható, addig szegényebb sorsú családok ez áldásban a tetemes költségek miatt nem részesülhetnek.

Ez máttól fogva másként lesz! Egy egyszerű és egyszerűségében meglepő találmány lehetővé teszi a legszegényebb sorsú, még a napszámos családnak is, egy rogtonzott, költséggel alig járó hűtőkészülék alkalmazásával.

napi 4–5 fill. jég szükséglet mellett

mindazt pompásan behűteni, ami forró nyáron romlásnak van kitéve: húsfeét, tejet, vaját, gyümölcsöt, söröt, bort, vizet stb.

Melyik asszony ne várná szívesen munkából, műhelyből, hivatalból, üzletből éhesen, szomjasan és fáradtan hazatérő fér-

jét egy jól behűtött pohár borral, sörrel, friss, romlatlan étellel, vagy legalább egy szerény pohár friss vízzel, amikor az egész kiadás 15–20 órára csak 4–5 fillért tesz ki és a hozzáváltó jég a legközelebbi szatócsnál bármikor kényelmesen kapható.

Hogy az ételek és italok behűtése és ezáltal frissentartása minő befolyással van forró nyáron az ember egészségének megőrzésére, hányféle — főleg a szegényebb néposztalynál tömegesen fellépő betegség, mint pl. emésztési zavarok, gyomor és bélbetegségek elkerülését teszi lehetővé, ezek a mai művelt ember előtt annyira ismert tények, hogy részletesebb kifejtésre nem szorulnak.

Minden szatócsnál, szívesen és ingyen adnak felvilágosítást az ugyyszólván ingyen előállítását illetőleg. Mindenki, aki az eljárással egyszer kísérletet tett, elismeréssel és hálával fog adozni ezen jó és celszerű, egyszerismind nagy szociális haladást jelentő újításért.

Használati utasítás.

A szatócsnál 3 koronáért kapható törvényileg védett „SIMPLEX“ nevű jégtartó bádogszelencét jéggel megtöltve egy közép nagyságú, vastag falú, jól abröncsölt, minden háztartásban mosásnál használatos dézsa közepébe állítjuk, koreje pedig az élelmiszerekkel és italokkal telt edényeket és üvegeket helyezük, vagy a dézsa belső oldalába vert kisebb szegekre aggatjuk, (1 a 3 sz. ábrát.) Az így felszerelt dézsát a lakás, egy hűvös helyére tesszük, összeszáradás és repedés elkerülése végett nedves ronggyal körülköztjük és egy jó nagy párnával, mely a drága lúdtoll helyett olcsó foszott tyuktollakból is készülhet, letakarjuk; a párnára még egy súlyos deszkalapot teszünk (1. az 1. sz. ábrát), vagy négy csücskjét a dézsa külső oldalára vert kisebb szegekhez leköttjük, úgy, hogy a párna a dézsát felső peremén mindenütt legmentősen lezárja. (1 a 2 sz. ábrát.) A jégtartó bádogszelencéből naponta egyszer a meggyülemlt vizet kiontjuk.

Ily módon gondos kezelés mellett a legkiegelítőbb, bármely drága jég szekrényvel is vetekedő jég hűtést érhetjük el.

A 4. sz. ábra a jégtartó szelence belsejét mutatja.

Kapható a következő cégeknel: Andrányi Károly és Fia, Husserl Manó bádogos Árpád-tér 5., Sonn Mór Halász-utca 28., Spielmann Áronné Asztalos Sándor-utca 8., Keresztury Gyula Halász-utca 18., Weisz Dávid Kossuth-utca 62., Gróf László Kossuth-utca 24., Dürr Kocsárd Boros Béni-tér 15., Lőcs E és Társa Miksa-utca, Hubert J. Szabadság-tér, Dasek Ferencné Deák Ferenc-utca 30., Altmann Ede Wesselényi utca 48., Braun Jakab Magyar- és Csiky-utca sarok, Donáth Simon Hal-tér 1., Preisach Vilmos Bocskó-utca 1., Erbeszkern Béla Csernovics-utca 28., Löffler Dénesné Bocskay-tér 4., Karácsonyi Antal Rákóczi-utca 1., Schwarz Dávid Boros Béni-tér 9., Békési Gyula Weitzer János-utca

Ugyanezen helyeken bármikor kismennyiségben jég is kapható.